

tarafından
TÜSTAV
bağlanmıştır

BAGIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 12 1 TEMMUZ 1975 5 TL.

Sermaye cephesinde "milli," kültür çıkmazı

VECDİ SAYAR

"Milliyetçi Cephe" hükümeti, son günlerde tüm alanlarda olduğu gibi kültür ve sanat alanında da baskılarını yoğunlaştırdı. Egemen sınıfların çıkarlarına hizmet etmeyen her türden kültür ve sanat olayının karşısına tarihimizin yakın sayfalorını anımsatan yöntemlerle dikilmeyi alışkanlık haline getiren Cepheçiler, "Milli kültür" yafatası altında piyasaya sürülen tutarsız ve beceriksiz "eser"leri ideolojik mücadele alanında kendileri de yetersiz görüyor almaları ki, kültürümüzde samut katkıları olan kurumlara ve ulusal kültürümüzü savunan tüm aydınlar, fikir işçilerine karşı saldırılarını artırdılar. Egemen ideolojinin barazanı olmakta yetersiz görülen kitle iletişim araçları, demokratik hak ve özgürlükleri savunan kültür-sanat kuruluşları kapatılma tehditleri ile, çoğdışı sansür uygulamaları ile karşı karşıya bırakıldı. Bunların da yetmediği yerde kaba kuvvete başvuruldu. Sanatçılarımız sindirilmek, susturulmak istendi.

Sinema alanında uygulanan "polis sansürü" ile, düzenin karuyucusu ünlü 141, 142, maddeler ve birliktirlik görevini "muhbir vatandaş"lıktan ayırdedemiyen birtakim Profesörler aracılığı ile özgür düşünceye karşı sürdürülen savaş, "devlet kuvvetlerine yardımcı olan" bazı gönüllülerin de katılımıyla yeni bayutlar kazandı. Devletin kültür ve sanat kuruluşlarında çalışan ilerici aydınlar üzerindeki baskıların yeterli bir sonuç sağlamadığını gören Cepheçiler, tüm resmî kuruluşlarda büyük bir "temizlik" hareketine giriştiler. Şimdi ise en önemli sorunları başlatan kadrolara kimlerin alınacağı. Çünkü, kültür ve sanat konularında ne tutarlı bir politikaları, ne de bunu uygulayacak yetmiş kadroları var.

ÇELİŞKİ

Milliyetçi Cephe'nin sahip çıktığı kültür, özünde emperyalist kültürün tüm öğelerini barındıran, aynı zamanda feodal kültürün kalıntılarına da taviz vermek zorunluğunu duyan, tom anlamıyla kozmopolit bir kültür. Bir yanıyla Tanzimat'tan bu yana süregelen Batılılaşma hareketlerinin "millî" kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerini saptar, Osmanlı kültürünün tüm kalıntılarını günümüzde de geçerli saymaya çalışırken, bir yanıyla uluslararası emperyalist kültürün parlak örneklerini savunmak zorunluğunu duyan bir Cephe, elbette ki geri bıraktırmış tüm ülkelerdeki yerli işbirlikçilerin kültür alanında düşümleri açmazlardan kendisini kurtaramıyacaktır. Bir yanda "müstehecnelik" konusunda kesin tavir aldığını söyleyeceksiniz, öte yanda çoğdış emperyalist kültürün belli başlı sönürü alanlarından biri haline gelen seks ticaretini görmemezlikten geleceksiniz. Bir yanda Ergenekan dağlarından gelen ulmalara kulak vereceksiniz, öte yanda gençliği "zararlı cereyanlar"dan koruyabilmek için burjuvazinin tezgahladığı her türlü tatlı hayat öğlemlerini yosatmaya çalışacaksınız. Cepheci partiler şunu çok iyi biliyorlar ki, ne kadar uğraşır didinseler de kültür planında kavga girecek güçleri yoktur. MC ortakları arasında varolan çelişkiler-ki bunlar sermayenin çeşitli kesimlerini bir arada barındıran bir cephe için son derece doğal-her alanda olduğundan da fazla kültür alanında bir söz ve eylem birliğini olanaksız kıyor.

VE FESTİVAL...

İşte, bunun için bir yanda medrese eğitimini savunan, Batılılaşmanın Türk toplumu üzerindeki zararlarını anlatan, "Hac" filmleri yöneterek sağcı sinemanın önderliğini yüklenen bir zal-ı muhterem TRT'ye danışman olarak atanmak istenirken, öte yanda gayri-millî niteliği apaçık olan bir İstanbul festivaline MC'nin gösterdiği ilgiye şaşmamak gerek. Sermaye cephesi, festivale dört elle sarılmak zorundadır, çünkü bu türden şenliklerin kuruluş amaçlarını pek iyi bilmektedir. Uluslararası İstanbul Festivali'nin başlangıcının 12 Mart olayları sonrasına denk düşmesi ne görüp bir rastlantı değil mi? Sanat ve kültürümüz üzerindeki baskıların yoğun olduğu, sanatçıların tutukvelelerini doldurduğu bir dönem; ve bu dönemde başlayan bir festival. Yurtdışındaki barış elçilerimiz için güzel bir fırsat. Kim demiş ki Türkiye'de özgürlükler tehdit altındadır, sanatçılar zindanlardadır. İşte koscaco bir sanat festivali. Hem de uluslararası... İşte, sanatın ve sanatçının düşmanı faşizme yaldızlı bir kıyılıf. Koscaco bir yalan.

Baylesine açık, seçik bir işlevi yüklenen festivalin üçüncüsü-bugünlerde yapılıyor. Ve festivale katılanların başında elbette her zaman için egemen ideolojinin en parlak savunmasını-günün değişen politik koşullarının gerektirdiği ayarlamaları yaparık-getiren bir Devlet Tiyatrosu. Devlet Tiyatrosu'nun festivale katıldığı ayınlarla şöyle bir göz atmak, yazımızın başından beri sözünü ettiğimiz görümlere açıklık getirecek sanırım. MC'nin kültür politikasını hemencecik kavriyarak, çok yönlü, tavizkar bir tutumu benimseyen Devlet Tiyatrosu'nun becerikli genel müdürü, "humanist" bir "Yunus Emre"yi, tom anlamıyla "faşist" bir IV. Murat'ı ve "batılı anlamda çoğdış" bir Küheylan'ı seçmiş getirmiş festival için. Seçimin tutarlılığına, ayınların birbirini bütünlemesine diyecek yak, değil mi?

Söz festivalden açılmışken, bir başka güncel olaya değinelim. Bu yılki İstanbul Festivali programı içine alınan, ayın günleri gazetelerle, başlan programlarla duyurulan "Adisiz Oyun" adlı İstanbul Şehir Tiyatrosunun bir ayu-

nu festival komitesi tarafından sıradan bahaneler ileri sürülerek-örneğin binanın turistler için yeterince kanarlı alması gibi, ayının yeni bir deneme olduğu gibi-festival programından çıkarıldı. Kuşkuyla yer vermeyecek denli açık bir sansür olayı. İşte, Cephe hükümetinin kaçınılmaz kaderi: bir yanda sanat özgürlüğü adına festivaller düzenlenecek, bir yanda da festivale katılan ayınları sansür etmeğe kalkışacak.

KÜLTÜR EMPERYALİZMİ

MC kültürün tüm alanlarında olduğu kadar sanat alanında da tutarlı bir çizgi götürmeyecek, elbet; devletin tüm alanlarını kullansa da hangi sermaye grubunu memnun edeceğini, hangi kültürel şartlanmayı tatmin edeceğini bilemeyecek. T.R.T. Kurumunu tom anlamıyla eline geçirse de, 1001 Temel Masallarını yeniden yayınlamaya başlasa da yapacağı yayınların niteliğini saptanakta güçlük çekecek. Ve iktidara gelir gelmez tiyatroları kapatacağını söyleyen bir başbakan yardımcısı "Küheylan" gülümseyerek izlemek zorunda kalacak-tıpkı 19 Mayıs gösterilerinde olduğu gibi. "Millî sanat" diye yerli göbül inlemler ne Eurovision'a ses çıkarabilecekler, ne "Bonanza"ya; ne de burjuva beğenisinin en yaz örneklerini sunmaya devam edecek olan sinemalara, tiyatrolara, plak şirketlerine ses çıkarabilecekler. Kültürümüzde geleneksel değerleri koruma iddiasıyla ortaya çıkan bir kısım sağcı ideologlar, sermayenin batılı değerlere sıkı sıkıya bağlı temsilcileri, kültür emperyalizminin, gücünü "çoğdış Batı uygarlığı"ndan alan avukatları, ödenekli eleştirmenleri karşısında gerilemeğe mahkûm. Çünkü, MC ortakları da gerici kültüre taviz vermek konusundane denli gönüllü olurlarsa olsunlar, tarihi gelişim içinde daha ileri bir üflem aşamasının getirdiği üst yapı ilişkilerinin ve uluslararası tekelci sermayenin empoze ettiği bir "çoğdış" kültür çizgisini korumak, feodal kültür kalıntılarını ve onların günümüzdeki savunucularını bu kozmopolit kültür "sentez"i içinde eritmek zorundadır.

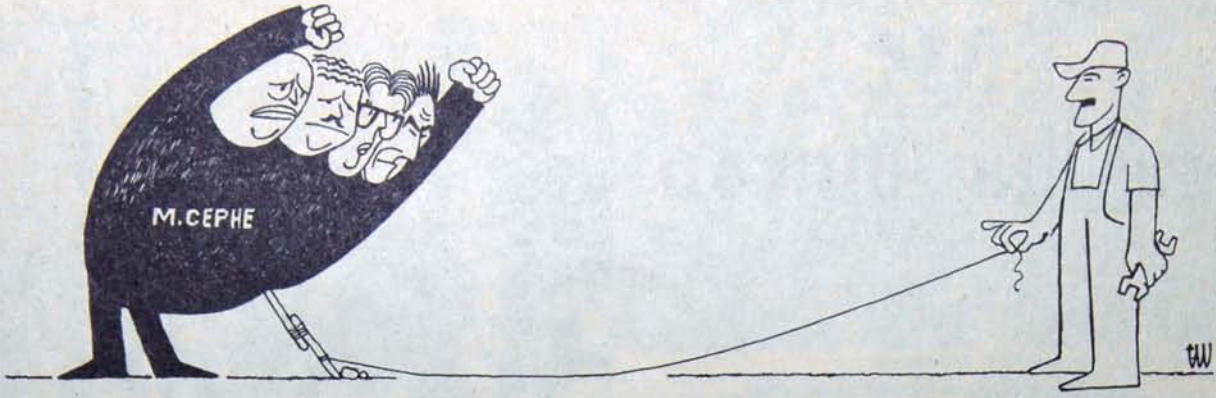
GELSİN SANSÜR...

Sermayenin kültür planındaki bu iç çelişkisi süredursun, egemen güçleri oluşturan ve egemen ideolojiye sahip çıkmaya çalışan çoğdış bütün kesimleri tek amaç etrafında birleşiverdiler: halkımızın gerçek öğlemlerinden yana bir kavgya sürdüren tüm aydınların, sanatçıların karşısında olmak ve demokratik özgürlükçü ortamda gelişen yaratıcı düşünceye karşı amansız bir saldırıya geçmek. "Millî" kültür adına hangi değerlere sahip çıkmaları gerektiğini bilemeyenler için yapacak tek şey kalıyor: faşist bir kültürün oluşumuna katkıda bulunmak üzere el ele vermek, ulusal devrimci kültürü savunma işi ve kurumları ortadan kaldırarak, kültürümüzü "içine sızmış tehlikeli unsurlardan arındırmak." Ve sermayenin ideolojisini kabakuvvetle toplumda yosatmaya çalışmak. İşte, onun için tiyatroların kapısının ilüit vurularak-tıpkı 1971 baharında olduğu gibi-devrimci tiyatrolarımızı turnelerinde tertiplerle, saldırılarla karşıyorlar, çoğdış "sansür nizamnameleri"ni kullanıyorlar susturabilmek için sanatçıları, açık sansürün yetmediği yerde "gizli sansür" uygulamalarına girişiyorlar, kitaplar, dergiler, plaklar, posterler topluyorlar gene, toplatılma kararı almadığı zaman her türlü yasa dışı baskı ve saldırılar ve ekonomik baskılarla önllemek isteniyor devrimci yayınların satılması; tiyatroların yöneticileri "gizli örgüt kurmak" suçundan mahkemelere veriliyor. İşte, TÖB-DER'e yönetilen saldırılar, engellenen "İrgat" ayunu, işte Ankara Sanat Tiyatrosu üzerindeki baskılar ve "Ana" olayı, işte TRT'ye karşı girişilen koralama kampanyası, yasa dışı uygulamalar, işte III. İstanbul Festivalindeki gizli sansür uygulaması.

MÜCADELENİN GEREĞİ

Ve işte bu baskılara karşı direnen, halkına karşı sorumluluğunu biranbire aklından çıkarmıyan aydınlarımız, demokratik kuruluşlarımız. İşte, sansür uygulamalarına karşı çıkan bildiri, işte I. Türk Tiyatro Kongresi üyelerinin sanatta özerkliği savunan bildirisi, işte Yazarlar Sendikasının TRT'deki yasa dışı uygulamaya ve İstanbul Festivaline karşı tavrını belirleyen bildirileri, işte TÖB-DER üyelerinin inançlı ve kararlı tutumları, işte O.D.T.Ü. de faşist baskılara karşı direnen öğrenciler ve öğretmen üyeleri. Bütün bunlar, günümüz aydınını, Abdülhamit'ten aldığı maşın kesilmesi korkusu ile yabancısı bir ülkede emgik görevini sürdürdüğü 22 yıl boyunca yazdığı bir tek satırı bile yayınlamayayan Abdülhak Hamit gibi bir aydın tipinden ne denli farklı bir bünyeye sahip olduğunu açıkça gösteriyor.

Kültür ve sanat alanında ürün veren tüm emekçilerimizin, Cephe iktidarının bu alanda gün geçtikçe yoğunlaşan baskısı karşısında sanatçı onurlarına yakışan bir tavırla gizli ya da açık her türlü baskıya, sansüre ve kuşulların yönetebileceği ata-sansüre karşı direnç göstereceklerine inanıyoruz. Kültür yagantımız bu inancımızı pekiştiren örneklerle dolu. İşte, geçtiğimiz günlerde saygı ile andığımız iki büyük usta: Nazım Hikmet ve Orhan Kemal. Yazarlarıyla, ürünleriyle, kıscacası kavgalarıyla önmümüzde. Demokratik halk kültürümüzün savunulması ve devrimci kültürümüzün oluşturulması adına verdikleri kavgaya durmayacak. Yürüyecek.

ANAYASA BUNALIMININ SINIRINDA

YURUYUŞ

Sonunda Cephe davranı. Faşizm kapılarını zorlamaya başladı. Demokratik istemlerle ileri çıkan halka karşı silahla saldırdı. Paralı sürülerini demokratik güçlerin üzerine sürdü. Demokrasiye karşı savaş, kısa yoldan, halka karşı savaşa çevirdi.

Cephe, aklını ayınlamadı. Sadece, son partisine geldi. Kumarda bugüne kadar kaybetti. Bundan sonra kazanmak istiyor. "Rest" dedi. "Rest" demek zorunda kaldı.

Kumar, Cephe'nin kurulumasıyla başladı. 14 Ekim seçimleri, AP'yi hem iktidardan hem de hükümetten uzaklaştırdı. 14 Ekim'e kadar AP hükümet almadan iktidar oldu. 14 Ekim'den sonra "CHP iktidar olamadan hükümet olursa bundan karlı çıkarırım", diye düşündü. Kitlelerin, ancak CHP kadar ileride olduğunu sandı. CHP iktidar olamayınca kitleler yeniden sağa dönecekti. Evdeki hesap çarşıya uymadı. Kitleler en az CHP kadar ilerideydi. CHP'nin iktidar olamaması AP'ye yaradı. Demirel, o zaman, CHP'nin hükümet de olmaması gerektiğini düşündü. Cephe'yi kurdu.

Cephe'nin kurulmasındaki amaç "iktidar" olmak değildi. Ama "hükümet" olmak. Bu ayrımı göremeyenler, Cephe hükümeti de kuramaz diye düşündüler. Hükümet kuruldu. Demirel'in hesabı basitti: Tek tek hiçbir iktidar alamayan ortakları AP'nin içinde eriyecekti. Erken seçimle birlikte, AP hem hükümet hem de iktidar olacaktı.

Hesapla almayan gelişmeler oldu. Demirel ilk partiyi kaybetti. Hükümet Demirel'in üzerine kilitlendi. Kilidi ilk vuranlar ortakları oldu. Hükümette sarılanlar Demirel'i hükümete bağladılar. Fakat Demirel'in üzerine asil kilidi "ekonomi" vurdu. İktidar olmadan kısa süreli hükümet almanın şartı, ekonomik olanakların, herkese dağıtılacak kadar bol olmasıydı. Başından böyle olduğu sanıldı. Kısa sürede iflas edildi. Ekonomi kilidi politika anahtarıyla açılmaya kalkışıldı. Demokrasiye karşı savaş açıldı.

Hükümet olduğu halde iktidar alamayan, ama hükümete de kilitlenen Demirel için tek yol kaldı: Hukuk ve demokrasi dışı iktidar. Yargı, işlemeze hale getirildi. Kolluk kuvvetleri SS örgütlerine çevrildi. Komandolar yüksek devlet mevkilerine getirildi. Kumarın son partisi şuydu: İktidara yetmeyen bir hükümetten, gayri meşru bir hükümete dayalı iktidara sızmak. Demirel'i bir 12 Mart hükümeti olmak. Bunun için, Türkeş'e iktidarın yarısı teslim edildi. "Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez" dedi. Türkeş kaz adamlarını açtı. Ülke, ufak çaplı ayaklanmalara sürüklenerek, Cephe aradığı "iktidar" bulacaktı.

Hükümetle iktidarın arasında durulmaz. Düşülür. Aradaki "başluk", hükümetten iktidara atılmakumarının riski "Etikili gevreler" den alınmayan sınırları, sızmanın kazosuz olması. Başluk doğmamasına ilgi göstermeleri normal.

Doğacak başluğun sorumluluğunu duymak Demirel'den beklenemez. Gerçi başluk, Demirel'in siyasi hayatının sonu olabilir. Fakat başluğun sonuçları Demirel'in siyasi hayatıyla sınırlı değil. Tüm demokratik süreci kapsayacak kadar geniş. Demirel'in bir demokrat olmadığı ise kesinlikle biliniyor. Bir anda Demirel'e kapanan kapılar, ardına kadar sermayeye açılabilir. Açılabileceği deneylerle görüldü.

Asıl önemlisi kumardan hiç kaybetmeyecek olanlar. Bunlar, "siyasi hayatının bitmesinden" korkusu olmayanlar. Korkuları yok, çünkü siyasi şansları yok. Başlarında Türkeş ve "uzantıları" var. Kumarı en ileri noktaya götürmek isteyenler bunlar. Kumarın kaybedilmesinden de karlı çıkacaklarını, başluğu kendilerinin dalduracaklarını umuyorlar. Bütün Türkiye'de sıkıyönetim ilanını isteyen bunlar. Gazetelerinde manşet atarak "devlet sorumlularını" göreve çağırıyorlar da bunlar. İstemedikleri, iktidar olamadan sadece göstermelik "hükümet" olarak kalmak. Kaybedecekleri başka birşey yok.

Kissadan hisse şu: MC'nin hükümetten iktidara sızması "faşizm" demek. Arada "yuvarlanıp düşmesi" de faşizmden çok farklı değil. Demek ki faşizm tehlikesi iki yönlü. İki yönünde görmek gerekli. Bazıları yanlış "başluğun" doğmasından ve "daldurulmasından" endişe ediyor. Bazıları da tersine. Başluğun daldurulmasını öneriyor. Bu iki görüşte olanlar da, aslında Cephe taktiğinin gizli sözcüleri. Çıkar yol, Cephe'nin demokratik yöntemlerle geriyeye itilmesi.

CHP lideri hükümeti istifaya çağırı. Bu çağırının mantığı önemli. CHP lideri, o zaman kumarı ve demokrasiye yönelen ikili tehlikeyi görmüş olmalı, Cephe'nin, kumardan geri dönüpsadece hükümetle yetinmesi de artık olanaksız. Tek yol, hükümeti de bırakması.

İstifa çağırısını yapanlar, bu çağırının anlamını bütün yönleriyle de değerlendirmek zorunda. Bu çağırının anlamı, bu çağırıyla yetinmek zorunluluğu. Cephe'nin iktidar olmaması zorunluluğunun başka sözlerle anlatılması. CHP yöneticileri, bu zorunluluğu zamanında gereğince kavrayamadı. Çünkü Cephe'nin iktidar olamayacağını düşündü. Cephe ilk adımda hükümet olunca, tehlikenin bir kısmını gördü. Şimdi sıra, buzağının öteki kısmını görmekte.

Bunun ilk adımı, Türkiye'de "faşizm tehlikesi"ni görmek. Faşizm tehlikesinin, faşistlerin sayısıyla sınırlı olmadığını kavramak. Kavranması gereken ikinci olgu, Türkiye'de demokrasinin zemzem suyuyla yıkanmadığı. Sermayenin demokrasi korkusunun, Türkiye'de, dünyadaki örneklerinden hiç de az olmadığı. Sermayenin niyetlerini küçümsemek, demokrasiye yapılan saldırılar karşısında panikle sonuçlanıyor. 12 Mart öncesinde ve sırasında böyle oldu. Panik ise başluğun anası. Faşizm tehlikesini, faşizme karşı olanlar uydurmadı. Bunu da kavrmanın sırası gelmiş durumda. "Kahralsun faşizm" sloganı bugün artık kitlelerin ağzında, ilericilerin gövdesi, kitlelerin önünde olmak.

Faşizm tehlikesi, toplumun objektif gelişiminden doğuyor. Türkiye'de kitleler sola yöneliyor. Daha iyi bir hayat ve demokrasi istiyorlar. Bu gelişme liderlere bağlı değil. Kitlelerdeki birikim ve inanca liderlerin ötesinde. Kitlelerin sola yönelmesi, demokratik birikimin sağlanması, sermayede ve ağababalarında faşizm özlemini doğuruyor. Faşizm tehlikesinin kaynağı bu. Bunun önmek de liderlere bağlı değil. Kitlelere bağlı.

Faşizm tehlikesini önlemek, demokrasiye inanmayanların en az kitleler kadar, demokrasiyi korumaya kararlı olmasına bağlı. Kitlelerin demokrasi özlemini örgütlü bir mücadele haline getirmek, kitlelerin ileri sözcülerinin görevi. Örgütlenmemiş demokrasi özlemi, başluğun ikinci anası. Bunun sorumluluğu, görevini yerine getirmeyenlerin sırtında.

iki buçuk ay

MC rayına oturdu

DİYARBAKIR OLAYLARI ÜZERİNE SIKIYÖNETİM İLAN ETMEK İSTEMİNİN ALTINDA BAŞKA ŞEYLER YATMAKTADIR. KOMANDOBAŞI BİR TÜRLÜ DİKİŞ TUTTURAMADIĞI BÖLGEYİ ATEŞ ÇEMBERİ İÇİNE ALMAK İSTİYOR.

Her yeni hafta, politik ortamı biraz daha gerginleştirmekte yarar uman MC, bu alanda geçtiğimiz hafta bir adım daha attı. Terör mekanizması görünürde göre iki dayanağa oturuyor. Demokratik muhalefetin önüne tuzaklar açılırken, cephe bir takım kısırtılmaları kendine karşı döping arayışı içinde. Bununla amaçlanan şu: Sınıf mücadelesinde sermayeyi daha etkili biçimde silahlandırmak, demokrasiyi daha dar alanlarda köşeye sıkıştırıp, terör ve baskıyı yoğunlaştırmak.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e Gerede'de hazırlanan tertip mekanizmanın ilk basamağıdır. Diyarbakır olayları ise komplonun ikinci yanını oluşturmaktadır. Olayların hemen sonrasında komando başının, bölgede sıkıyönetim ilanı istemesi Diyarbakır ziyaretinin amacını ortaya çıkarmaktadır.

Nazi yöntemlerinin biçimsel planında iki yönlülüğünü iyice tederis ettikleri anlaşılan Cepheciler, Gerede'yi Diyarbakır'la tamamlamışlardır. Her iki olayı da, eldeki bütün olanaklar-

GEREDE: Sopalı-saldırganların yanında güvenlik kuvvetleri ne yapıyor?

la cephe lehine propaganda aracı yapmaya çalışmışlardır.

Diyarbakır olaylarının kanlı tablosu, raslantılarla çizilmemiştir. Eldeki bütün veriler, olayların seyri bunu kanıtlamaktadır. Olayın ayrıntısına girmekte yarar vardır.

Diyarbakır olayı

Daha önceden göstermelik kapsamda kalması öngörülen Toprak Reformu uygulaması için, cephenin dört numaralı ortağı 23 Haziran günü Urfa'ya hareket etti. Uçakla Diyarba-

kir'a gelecek, oradan da Urfa'ya geçecekti.

Komando başı Türkeş, bu vesile ile güneydoğuda varlığı sifıra eşit partisini reklam etmek istemişti. Kendisine gönderilen Güneydoğu'ya ilişkin raporlar hiç olumlu değildi. İllerde bir kaç "maaşlı" adamdan başka taraftarı yoktu. Bunun için Ankara'dan Elazığ, Gaziantep ve Adana örgütlerine bir direktif geçmeyi de ihmal etmemiştir.

Direktifte, 23 Haziran Pazartesi günü sabahı Diyarbakır'da hazır bu-

"Sadakat cezalandırılmaz!..." Aldatılmanın, oyuna getirilmenin olduğu kadar, kesin sadakatin imtilerini, teslimiyeti kader gibi kabul etmenin çaresizliğini yansıtan bu yakarışlar, bir bahçe kapısı önü olaya ait değildir.

Sözlerin sahibi, "Milliyetçi Cephe" hükümeti başı Süleyman Demirel'dir. Sahibi anlaşıldıktan sonra elbette sözler, bir gerçeği olduğu kadar ibreti noktalayacaktır. Böyle olunca da, sözler ve çağrışımalar birbirine kenetlenecektir... Geçtiğimiz hafta Türkiye'de bu sayılanlar bol bol oldu.

Yaşadığımız çağın ilk çeyreklerinde anti-emperyalist savaş vermiş Türkiye'nin, daha sonra emperyalizme yamanışının kaçınılmaz sonuçlarını belgeleyen sözler, Türkiye burjuvazisinin MC hükümetinin başı tarafından söyleniyordu. Aynı çağın üçüncü çeyreğinde, Taşidiği anlam itibarıyla elbette onur kırıcıydı ama hiç şaşırtıcı değildi...

Böyle olmasına rağmen haftanın olayı, iç gelişmelerle dolaylı ama sıkı sıkıya bağlı dış politikada ulaşılan safhadır. Bu alanda hangi safhaya ulaşıldığını en belirgin biçimde açıklayan söz de "sadakat cezalandırılmaz" şeklindeki bu sözdür.

Sadakat masalı

Geçtiğimiz haftanın çarşamba günü Başbakanlığın ikinci katında Cephe başı Süleyman Demirel bir turist kafflesini andıran topluluğa, Kıbrıs ve ambargo konularında açıklamalarda bulunuyordu.

Hemen yanı başında Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ve AP Bitlis Senatörü ve Senato Dışişleri Komisyonu Başkanı Kâmrân İnan oturuyorlardı.

Uzun masanın etrafındaki Türkiye'yi ziyaret etmekte olan Amerikalı gazetecilerdi. Emekillerden oluşan bir turist kafflesini izlenimi veren "ga-

zeticiler"den biri, ziyaret nedenini anlattı:

"Ülkentizi iyi bir şekilde tanımak için çıktığımız bu gezide 24 günden beri memleketinizde bulunuyoruz" diye söze başlayan gazeteci, "bütün Anadolu'yu dolaştıklarımızı ve mükemmel bulduklarımızı" belirtti. Gazetecilerin hemen hepsi "Türkiye'nin iyi bir müttefik olduğu kanısına" varmışlardı. Buraya geliş nedenleri, ülkelerine neler götürebilecekleri hakkında fikir sahibi olmak, Başkan Ford bunlarla beraberdi. Vaadediyorlardı ki, ülkelerine döner dönmeyiz ambargo konusunda makaleler yazacaklar ve kongre üyeleriyle temaslarda bulunacaklardı.

Amerikalı gazeteci kafflesini, ABD'nin Türkiye'ye karşı olan tutumunda bir değişiklik olacağını hissediyordu. "Acaba Türkiye'nin biraz daha sabırlı olması mümkün değil miydi?..."

Aldı DEMİREL

Bu sözleri "Türk'e has bir sabırla" dinleyen Demirel de cevap veriyordu:

Son otuz yıl içinde Türkiye, Amerika ile iyi bir dostluk kurmuş ve sürdürmüştü. Bunun sonunda bir silah ambargosu ile karşılaşmıştı. Türk vatandaşı şimdi haklı olarak "Biz Amerika Birleşik Devletleri'ne ne kötülük yaptık da ambargoya maruz kaldık" diye sormaktaydı. "Bu durumda bu soru nasıl cevaplandırılabilir?" Demirel devam ediyordu...

Sermaye ABD'ye borcunu ödüyor

BATI ALMANYA, MC'NİN, AMERİKA'YLA ARABULUCULUK ETME VE SİLAH YARDIMI YAPMA ÖNERİSİNİ BİR KERE DAHA GERİ ÇEVİRDİ. NATO ÜLKELERİ, AMERİKA'NIN TÜRKİYE POLİTİKASINA DESTEK OLUYORLAR.

Ambargo ne anlama geliyordu?

Son olarak ABD'den 40 Phantom uçağı alınmıştı ve bunlardan 16'sı teslim edilmişti, 24'ü ise bu yılın Ağustos ayında teslim edilecekti. Bunlar için para ödenmişti. Ayrıca taksitler ve faizler ödenmekteydi. Fakat Amerika teslimatı tamamlamıyacağını söylüyordu...

Demirel, "gelin şimdi ortaklaşa bir cevap bulalım" anlamında soruyordu:

"Bunu vatandaşlarımıza nasıl izah edeceğiz? Amerika'nın dostumuz olduğunu söylüyorduk. Türk vatandaşı "Bu nasıl dost?" diye sormayacak mıydı?..."

Biraz sonra sahne dramatikleşiyordu. Amerikan Senatosu Kore'de şehit düşenlerin gösterdikleri yararlar için madalyalar vermişti. Şimdi ise ambargo kuvvordu.

Amerikan kongresinde 435 üye vardı. Cephe başı soruyordu: "Hangisine gidip bu yanlışları diyeceğiz?" Teker teker gidip söyleyemezdi ya!...

"Komünizmi ezmek üzere" kurulan "Milliyetçi Cephe" başı, "milli" endişeler taşıyordu. "Yazık olur, bir

hiç uğruna bozulursa yazık olur" diyor ve ekliyordu:

"Sadakat cezalandırılmaz. Türkiye'de terlipler, cinayetler düzenlemeye, Demokrasiyi katletmeye cüret sahibi cephecilerin, çaresizlik temelindeki süklüm püklüm hallerini, kendi ifadeleri dışında anlatmak gereksiz.

Cephe başının 13 kişilik Amerikan gazetecileri önünde söyledikleri özete bundan ibarettir.

Kissingerin zulmü

Üç aylık hükümetleri sırasında, Türkiye'de terlipler, cinayetler düzenlemeye, Demokrasiyi katletmeye cüret sahibi cephecilerin, çaresizlik temelindeki süklüm püklüm hallerini, kendi ifadeleri dışında anlatmak gereksiz.

Cephe başı, üstelik Amerikalı gazetecilerle konuşurken Kissinger'in sözlerinden de haberdardı.

ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in ülkesinde bir Ticaret Odası toplantısında söyledikleri Çarşamba günkü gazetelerde yer almıştı. Ne diyordu Kissinger?

lunulması ve ortamın hazırlanması bildirilmiştir. Nitekim aynı günün sabahı Diyarbakır caddelerinde MHP bayraklarıyla donanmış arabalar do-laşmaya başladı. Komandolar süreklili olarak "Başbuğ Türkeş", "Milliyetçi Türkeş" diye bağırıyorlar, halkı tahrik için de, "Türkler geliyor" sloganlarını tekrarlıyorlardı.

Komandolar bu arada Diyarbakır kalesinin burcuna MHP bayrağı astılar. Tansiyon tam arzulananda yönde artırıldı. Bir süre sonra karşılık da alındı. Diyarbakırlılar faşist seslere cevap vermek zorunda kaldılar. Üstlerine gelinmişti...

Pazartesi günü öğle vakti gerginlik son haddine varmıştı. Tam bu sıralarda cephenin Devlet Bakanı MHP'li Erkovan'ın olay yerinde görünmesi ilginçtir. Nitekim Erkovan'ın alanda görünmesiyle silah patlaması zaman olarak çakışmaktadır. Daha sonraki gelişmeler, ölenlerin MHP'li binasından atılan bir kurşunla vurulduğunu kanıtladı. Bir subay ifadesinde olayı doğruluyordu. Diğer ölünün ise polis kurşunlarıyla canverdiği zaten biliniyordu.

Komando başı sahnede

Komando başının uçakla Diyarbakır'a inmesinden önce gerekli ortam başarıyla (!) hazırlanmıştı. Sıra Diyarbakır'a inmesi ve başbuğ'lara yakışır şekilde olay yerine ilerlemesine kalmıştı. Kurgu aynen uygulanmıştı.

Atatürk meydanında elinde megafonla polise bir kaç talimat veren "başbuğ" Diyarbakır ziyaretini Vİlayet binasında tamamladı. Bu arada iki kişi ölmüştü.

Komando başı öbürgünü Urfa'da geçirdi. Aynı günün gecesi toplanan

Bakanlar Kurulu toplantısına telefon görüşmeleriyle katılabilirdi. İsrarla Diyarbakır'da sıkıyönetim ilanını öneriyordu. "Başbuğ"la karşı gelmenin anlamını Diyarbakırlılar öğrenemiydiler.

Aslında Diyarbakır'da olaylar üzere sıkıyönetim isteminin altında başka şeyler yattı. Komando başı bir türlü dikmiş tutturamadığı bölgeyi ateş çemberi içine almak istemekteydi. Ama bunu uygulama olanakları bulamamıştı. Bakanlar Kurulu toplantısında diğer ortaklar sıkıyönetimi göze alamadılar. Cephe başı, yardımcısına, telefonda mümkünse Diyarbakır'a bir daha gitmemesini rica etmekle yetindi...

Komando başı, olayı organize etmede gösterdiği başarıyı, sonuç almada tekrarlayamadı.

Çarşamba günü Ankara'ya döndü ve aynı gün bir basın toplantısı yaparak içini döktü. Olayları "Komonüsler" hazırlamıştı!.. Diyarbakır'a tekrar gideceğini söylüyordu.

MC suç ortaklığı A.Ş. !

Olaylar, Cepheyi özellikle suçun işlenişinde ve sorumluluklarında ke-netlediği izlenimini vermektedir. Bazı AP kurmaylarında beliren "zararın yerinden dönsük kârdır" düşüncesi, neresini çaresiz bir ortak yolculuğa bırakmışa benzemektedir. AP yöneticileri halen ortaklığın bozulması ya da devamını düşünmektedir. Bu konuda elde edilen bilgilere göre ortaklığa devam fikri ağırlık taşımaktadır.

AP kurmaylarının ifadelerine göre, zaten gerilen doğuda tabana MSP'nin oturması problem değildir. Bu konuda yapılan yorumlar şöyledir: 14 Ekim seçimlerinde AP, doğuda, etkisini ciddi oranda kaybetmiştir. Duruma bakılırsa aleyhteki bu geliş-

DIYARBAKIR: RÜZGAR EKMENİN SONU

me devam edecektir. Bu durumda ağırlık özellikle batıya verilmektedir. AP kurmayları bu konuda bir hayli umutludurlar.

Bütün bu ifadeler, dışı vuran ve belli bir parlaklığa kavuşturulmaya çalışılan ifadelerdir. Oysa hemen bunun altında karamsarlık kendini belli etmektedir. Biraz gelişmeleri değerlendirmeye cesareti gösterebilenleri, Türkiye'deki sosyalist potansiyelin ve demokratik güçlerin sahip oldukları dinamizmin farkındadır. Demokrasiyi tahrip kararlılığı dahu gerçekten kaynaklanmaktadır.

Ancak, MC'nin iç huzursuzlukları da vardır. Çekişmeler alttan alta sürmektedir. Koalisyon öncesi günlerde üzerinde anlaşmaya varılan ve hükümet programına da alınan "Seçim ittifakı" konusu suya düşmüşe benze-

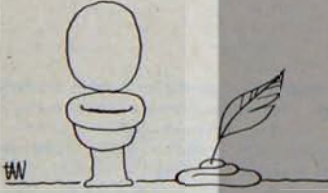
mektedir. Konuyla ilgili olarak Millet Meclisi Adalet ve Anayasa Komisyonu üyeleri arasında kurulan beş kişilik komisyona AP ve MSP temsilcileri katılmamaktadırlar. Meclis 5 Temmuz'da tatil geçireceğine göre, MC'cilerin ittifak kurmaları olanaksız gibidir.

Seçim ittifakı konusundaki bu olumsuz gelişmeler, şimdilik bağımsız görünümü Saadetin Bilgiç'i harekete geçirmeye yetti. Zaten AP-MHP montajı için öteden beri çaba gösteren Bilgiç, AP-MHP ve CGP'nin birleşmeleri gerektiğini açıkladı. Bu konuda çalışmalar önümüzdeki haftalarda da devam edecektir...

Demokratik düşmanı ve itibarsız Cephe'nin geçtiğimiz haftaki serüveni kaba hatlarıyla buydu...

Cephe rayına oturmuştu...

"Sadakat"

DIŞ POLİTİKA

"Hiç bir ülke, Amerika ile ittifak içinde kalarak bir lütufta bulunduğunu sanmamalıdır. Hiç bir müttefikimiz ittifak bağlarını koparmak tehdidiyle bize baskıda bulunamaz. O ülkenin güvenliğinin, kendisinden çok, bizim için önemli olduğunu kabul edemeyiz."

Kissinger konuşmasında, Amerika'nın müttefiki olduğu ülkelere yardımı azalttığı durumlarda tehditlere maruz kaldığını belirttikçe şöyle devam etmişti:

"Yardımların azaltılması, savunma ilişkilerini sona erdirici tehditlere yol açmamalıdır. Dostlarımız, bizle olan savunma bağlarının kendi çıkarlarına da hizmet ettiğini bilmelidirler..."

Amerikan Dışişleri Bakanı bu sözleri kime karşı söylüyordu?

Bunun bilinmeyecek tarafı yoktur. Nitekim Amerika'nın çok satan gazeteleri yorumlarını yapmakta gecikmediler. "Daily News" Kissinger'in konuşmasını, "Kissinger Türkiye'yi uyardı" başlığıyla verirken, "The

New York Times" da "Kissinger'in demecinin ilk hedefi Türkiye'dir" şeklinde başyazı yayınladı.

Sadakatin bedeli

Amerikan gazeteleri böyle diyorlardı ama dünyanın öbür ucunda Kissinger'in konuşmasını "memnuniyetle" karşılayıp, kulağının üstüne yatanlar vardı. Türkiye Dışişleri Bakanı, Amerikalı meslektaşının "Herhangi bir ülkeyi açıkça hedef almadığını" söyleyecek kadar işi piskinliğe vuruyordu. "Sadakatın" bu kadarı biraz fazlaydı ama elden ne gelirdi? Dış politikası "Sadık" ile başlayıp "Sadakat" ile biten sermaye sınıfı yönetimi bu noktada düğümleniyordu.

Dünyanın gözül önünde oynanan oyun bu kadarla da kalmıyordu. Kissinger bir gün sonra "O konuşmamla hiç bir ülkeyi hedef almadım" diyordu. Azarlamamın, gönül alma kısmı da buydu. Doğrusu cepheçiler için gönül alma bile fazlaydı. Böyle şeylere otuz yıl-

lık "Dostane ilişkiler(!)" içinde alışık-tılar...

Genscher ne getirdi?

Bu arada diğer bir gelişmeden de söz etmek gerekecektir. Önceki hafta sonu Türkiye'ye gelen Batı Almanya Dışişleri Bakanı Hans D. Genscher Washington'dan vıraj alıp Ankara'ya iniyordu. Türkiye'yi ziyaretinden önce Amerika'yı ziyaret etmiş ve Başkan Ford ile görüşmüştü.

Alman Dışişleri Bakanıyla hükümet yetkilileri arasındaki görüşmelerin esasını iki konu oluşturdu: Federal Almanya'nın Amerikan Silah ambargosu sorununun çözümü için arabuluculuk yapması ve Türkiye'nin silah ihtiyacının Almanya tarafından karşılanması...

Genscher, MC'nin her iki isteğini de, kibar bir dille geri çevirdi. Genscher MC'yi daha temkinli davranmaya çağıırıyordu. Olay, Batı Almanya'nın da, ABD'nin, hükümetle Kongre arasında oynattığı tahtaravallı oyununa katıldığını gösterdi.

Gelişmelerin gösterdiği bir başka gerçek de şuydu: MC hiçbir Avrupa ülkesini kendi tarafına çekemiyordu. Almanya'nın silah yardımı isteğini sessizce geçiştirmesi, Türkiye ile ilgili oynanan oyunun, Amerikan patronluğundaki NATO için hiç de meçhul olmadığını, oyunun açık açık oynandığını gösteriyordu. MC, "Dost ve müttefikler" karşısında çocuk mamelesi ile karşı karşıyaydı. Böylece, Çağlayangil'in, "Türkiye'nin silah ihtiyacı için NATO ülkelerine başvurulduğu ve sorumluluğun NATO'ya düştüğü" şeklindeki sözleri bir balon gibi söndü...

Aynı günlerde, MC sözcüsü bir gazetede, "Amerika'nın Türkiye'ye silah ambargosu gibi, malî, iktisadî, ticarî ambargolar uygulaması ile sonuçlanacak bir fevri karar, sonunda kimin işine yarayacaktır?" diye so-

ruluyordu. Ve ekleniyordu:

"Amerika bir bakıma bütün NATO devletleri, bütün batı dünyası demektir. O istemediği takdirde en yakın dostlarımızı dahi bir kuruş krediyi bize vermezler..."

Cephenin aczini haklı göstermek için söylenen bu sözler şu gerçeği kantlıyordu: Türkiye'ye karşı her türlü tedbir alabilecek bir dost(!) karşısında bu hükümet hiçbir tedbir alamazdı ve hâlâ "Batı Dünyası" içinde kalmamın tek gerekçesi, Türkiye'de sermaye için başka çıkar yolun olmamasından ibaretti.

Çıkarı gereği Amerika ile ilişkileri kayıtsız şartsız "sadakat" esaslarına oturtmuş olan sermayenin bu oyunu da geçtiğimiz hafta sapır sapır sahneye döktüldü.

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Emin Alpkaya'nın Günaydın gazetesinde çıkan açıklaması hayli ilginçti. Orgeneral Alpkaya, Temmuz ayı içinde Amerika'ya gönderilmesi gereken uçakların ambargo nedeniyle geri verilmeme tehlikesinin varlığından söz ediyordu. Amerika'daki onarımcı firma açık açık "Gönderme, teslim etmem" demişti. Hava Kuvvetleri Komutanı Temmuz ayı içinde iki büyük nakliye uçağının onarım için Amerika'ya gönderilmesi gerektiğini ancak bu uçakların geri verilmeme ihtimali üzerine şimdilik bundan vazgeçtiğini söylüyordu.

Alpkaya devam ediyordu. Uçakların onarım için Amerika'ya gönderilmemesi halinde ise bu tazminatın daha da yükseleceğini söylüyordu. Bu tabloya eklenecek bir şey olmasa gerek, Nihayet el verilmişti; vücut kurtarılamıyordu. Hoş kurtarılmak da istenmiyordu. Sermaye o kadar "sadık"tı...

SSK genel kurulu: her yıl tekrarlanan oyun

İHAN AKAUN

Her yıl Haziran ayının son günlerinde Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kurulu toplanır. Bu Genel Kurul'da boy gösteren politikacılar, Türk-İş'e bağlı sendikaların liderleri, işveren sendikalarının yetkilileri hep aynı kısır döngü içinde konuşur dururlar. SSK'nın işleyişinden hiçbir kesim memnun değildir. SSK Genel Kurulu'nun, bu işleyişi olumlu yöne çevirmeğe ya da işleyişi ilgilendiren herhangi bir konuda karar vermeğe yetkisi olmadığını bile bile. Her yıl bırakılan yerden konular ele alınır, Genel Kurulu yetkili duruma getirmek için ise hiçbir kesimin (Hükümet-işveren-Türk-İş kesimlerinin) çaba sarfettilği söylenemez. Genel bir deyimle SSK Genel Kurulu Ağlama Duvarı'dır.

S.S.K. NEDİR?

Bu sorunun karşılığı genel olarak bilinmemekte ise de, SSK hakkındaki bilgiler eksiktir. Eksik olarak bırakılmak için çalışmalar ise çok yönlü ve yarıdır. Sosyal Sigortalar Kurumunun, işçilerin çalıştığı sürece (Hastalık-Analık); çalışma şartlarından doğan durumlarda (İş Kazası-Meslek Hastalığı); ve çalışamaz duruma geldiğinde (Malûllük-Yaşlılık-Ölüm) yasadaki belirtilen şartlarla sosyal sigorta yardımı sağlamayı amaçlayan bir kuruluş olarak tanımlanması ve bu hizmetleri yerine getirmedeki başarısızlığı ile eleştirilmesi, bu çalışmaların sonucudur.

Oysa SSK, işçi sınıfının artan ve yoğunlaşan talepleri karşısında, hem bu ihtiyaçları dizginlemek hem de kaynak bulmak isteyen sermaye çevrelerini rahatlatma amacı ile günün koşullarının zorunlu kıldığı bir kuruluştur. Bu amaçtır ki, çalışan işçilerin beşte birinin sigortalı olmasını, sigortalı olanlara ağır oksak hizmet götürülmesini ve yetkisiz Genel Kurulların her yıl toplanıp dağılması sonucunu getirmektedir.

Yasaya göre, sigortalı olmak, işçinin vazgeçemeyeceği bir hak, işe alınmaları ile kendiliğinden

sigortalı olması gereken işçileri sigortaya bildirecek tescilini sağlamak da işverenin kaçınılmayacağı bir yükümlülüktür. Sigortalı olması gereken 6 milyona karşın 1,5 milyon sigortalı olması, uygulamada, çalışanların haklarından vazgeçtiğini, işverenlerin de yükümlülüklerinden kaçtığını kesin olarak belgelemektedir. Bu, amacın sonuçlarından sadece biridir. Amacın önemli sonuçlarından biri de yasanın sigortalı sayılmayanlar maddesinde yansımaktadır. Bu maddede tarım işlerinde çalışanların sigortalı olamayacakları hükme bağlanmıştır. Tarım kesiminde çalışan milyonlarca işçi, belirli ölçekte de olsa sosyal güvenceden yoksun bırakılmışlardır. Öte yandan, örgütlenme güçlüğü de, tarım kesiminde çalışan işçilerin sosyal güvenliğe kavuşmalarını engellemektedir.

Uygulamada orman işçileri de tarım işçisi sayılmamış ve kapsam dışı bırakılmıştır. O kadar ileri gidilmiştir ki, orman alanında yol yapımında çalışan işçiler bile tarım işçisi sayılmışlardır. Bu kesimdeki yönetici kadroların ise sigortalı olması ayrıcalığı özellikle getirilmiştir.

BANKALARA VERİLEN ÖDÜN

Sosyal Sigortalar Yasasına eklenen geçici bir madde ile "Bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar ve bunların teşkil ettikleri birlikler personelinin..." sosyal güvencilerinin bu kuruluşlarca oluşturulan sandıklar tarafından yürütüleceği hükme bağlanmıştır.

Bu kuruluşlar, bir yandan bünyelerindeki ücret politikası ve işçi sayısı gibisireli açığa çıkartılmakta, bir yandan da önemli sayılabilecek sermaye kaynağını bünyelerinde toplayarak kullanma olanaklarını sağlamış olmaktadır. Uygulamada görülen diğer sonuç ise, ticaret ve sanayi odalarında, borsalarda çalışanlara, bu özel sigorta uygulaması da gerek-

TÖB-DER

4.OLAĞANÜSTÜ

KURULTAYI

TOPLANDI

TÖB-DER 4. Olağanüstü Kurultayı 23-24 Haziran günleri Ankara'da 'Makina Mühendisleri Odası'nda toplandı. Birinci gün siyasal parti temsilcileri, CHP'den Süleyman Genç, TIP'den Özcan Kesgeç, TSP'den Oya Baydar, TEP'den Mihri Belli ve Türk Hukuk Kurumu'ndan Muammer Aksoy görüşlerini açıkladılar.

Delegeler ve izleyiciler konuşmaları ilgi ile dinlediler.

Süleyman Genç, faşizme ve emperyalizme karşı demokrasi, bağımsızlık ve örgütlenme mücadelesinde yurdun en uzak köşelerinde görev yapan öğretmenlerin önemli bir yeri olduğunu; Özcan Kesgeç, halkımızın bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde TÖB-DER'in büyük katkıları olacağını; Oya Baydar halkımızın verdiği bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde demokratik kitle örgütlerine önemli görevler düşüğünü, demokratik kitle örgütlerinin düşeceği en büyük yanlışlığın reformizmle kaymak olacağını; Mihri Belli, sosyalist partilerin birleşmeleri, sınıf düşmanlarını sevindirmemeleri gerektiğini söylediler. Muammer Aksoy, 1965 sonrası üçe ayırdı: Demirel, Erimsel-Melensel ve Necmettinsel-Türkeşel dönemler. Çok yakın bir gelecekte memurların sendikalaşacaklarına, toplu sözleşme hakkını alacaklarına inandığını söyledi. Fakir Baykurt, faşizmin tirmandığını, öldürülen öğretmenler karşısında "Çankaya'da oturan yurttaşımızın suskunluğunu anlayamadığını" belirtti.

Öğleden sonra yürütme, yönetim ve denetleme kurullarının çalışma raporlarının okunmasından sonra çalışmaların değerlendirilmesine geçildi. Değerlendirme çalışmaları ertesi gün geç saatlere kadar devam etti. Söz alan delegelerin konuşmalarında özetle şu görüşler ağırlık kazandı:

YÜRÜYÜŞ - 1 Temmuz 1975 - 6

işçi sınıfını kim temsil ediyor ?

22 Haziran Pazar günü İstanbul'da toplanan Maden-İş Birinci Bölge toplantısında Genel Başkan Kemal Türkler bir konuşma yaptı. Konuşma, Türkiye'de en ileri işçileri bir araya getiren bir konfederasyonun salonlarına yakışmıyordu. İşçi sınıfını temsil ettiğini ileri süren bir lider, Türkiye'deki sosyalist partileri "Türk Solu'na karşı hanç"le suçluyordu. Kemal Türkler'in sözleri, yine sendika yöneticilerinden Mehmet Kılıç, Mehmet Ertürk ve Hakkı Öztürk tarafından tekrarlandı. DİSK'in bu yöneticileri, bu tür bir anti-sosyalist politika için işçi sınıfından acaba nasıl bir destek almışlardır?

Mehmet Kılıç, sosyalistleri "devrim görevleri" olarak nitelendirdi ve bunların sermaye kesiminden daha çok kendilerine saldırdıklarını söyledi. Şöyle yakındı:

"1960 yılından buyana işçi sınıfı temsilcilerine 'işçi sınıfından koptular, sendika ağası oldular' diye saldırıyorlar. Eğer işçi sınıfı, kendi için hayatını ortaya koyan liderlerini bir takım devrim görevlerine yedirtirise, bir daha lider bulamaz."

DİSK Genel Başkanı, işçi sınıfı iktidara

"provokatörler tarafından kurulmuş partilerle (!) değil, kendi kuracağı partisi ile gelecektir" diyordu. Aynı Kemal Türkler, DİSK'in son olağan kurultayı öncesinde "Yankı" dergisine verdiği demeçte, yeni sosyalist partilerin kurulmasını "sol güçleri bölücü" olarak gördüğünü açıklamıştı. Şimdi takındığı tutum, "sol güçleri bölmek'ten acaba ne kadar farklıydı?

Kemal Türkler'in sözleri, Genel Başkan'ın ne tür bir partileşme hareketi düşündüğü so. usunu gerektiriyor. Acaba bu partileşme, lokavtın yasalaştırılması için Meclis'e önerge veren anti-sosyalist Abdullah Baştürk'lerle birlikte mi gerçekleştirilecek? Acaba bu partileşme içinde, Celal Küçük ve Mehmet Kılıç gibi, kiminle birlikte oldukları "meçhul" kişiler de yer alacak mı?

Bu sorular bir yana, DİSK Maden İş Birinci Bölge Kongresi, sosyalist ve sosyalist olmayan adayların mücadelesiyle geçti. Sonuç, Türkler ve arkadaşları için pek iyi açıcı olmadı. Kemal Türkler'in adayı yalnız 40 oy alabildi. Sosyalistlerin adayı ise 200'den fazla. İşçi sınıfını kim temsil ediyor dersiniz?

tutmamalı, tabanın ihtiyaçlarına göre mücadele etmelidirler. Üyelerinin bilinç düzeylerini yükseltmek ve onların sayılarını arttırmak için eğitim çalışmalarına, demokratik eylemlere hız vermeliyiz.

İki günlük yoğun, devrimci öğretmenlere yararış bir çalışma sonunda TÖB-DER 4. Olağanüstü Kurultayı Cemil Çakır ve arkadaşlarının oluşturduğu "Devrimci Demokratik Birlik" grubunu oy çokluğuyla yönetime getirdi.

TÖB-DER bir siyasal parti değildir; yapısı, işlevi ve devrimci, demokratik bir kitle örgütü oluşu yüzünden siyasal partilerle organik bağ kuramaz. Ancak halkımızın bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde onlarla birlikte mücadele eder. Kendi yapısı gereği verdiği demokrasi ve bağımsızlık mücadelesiyle bu büyük kavga katkıda bulunur. TÖB-DER ve benzeri kitle örgütleri yöneticileri kitle çizgisini bir an bile gözden irak

çe gösterilerek, sendikalaşma hakkının kullandırılmamasıdır. Yargı organları da burada çalışanların sendikali alma ve grev yapmalarına izin vermemektedir.

KİMLER YÖNETİR - NASIL YÖNETİR?

Sosyal Sigortalar Kurumu, üç ayrı grup üyeden oluşan bir kurul tarafından yönetilir: İktidar temsilcileri-işveren temsilcileri- işçi temsilcileri (Türk-İş). Bunların tümüne birden işverenler demek hiç yanlış olmaz. Uygulamada bunu doğrulamaktadır. Son bir yıldır bu yönetime SSK'da çalışanlar kendi temsilcilerini de kattılar. Ama sonuçta parmak hesabı geçerli olduğu için imam bildiğini okuyor.

Üç grup temsilcinin uzlaşıcı ortak görüşü, SSK'nın amacını uygulamaya yarar:

-SSK'nın kaynakları ile düşük faizli devlet tahvilleri alınmaktadır. Bu tahviller kuruluş yasanında belirtilen miktarın çok üstüne çıkarılmıştır. Ayrıca devletin yerine getirdiği bazı görevlerin faturası da sigortaya ödetilmektedir. (İş ve İşçi Bulma Kurumu, İş güvenliği, sivil savunma, yurt dışındaki işçilerin yurt içindeki işleri vb.)

-Sanayicilere kredi verilmekte, işverenlerin milyarları aşan prim borçlarının tahsilatı sağlanmaktadır. Ağırlıklı olarak da inşaat sektörüne kooperatifler kanalı ile bal bal kredi verilmektedir.

-İşçi temsilcileri (Bunlar Türk-İş tarafından seçilmektedir) kooperatif konusunda devreye girmektedirler. Kooperatiflerin büyük bir bölümü Türk-İş tarafından kurulmakta ve yönetilmektedir.

Buraya kadar saydıklarımız SSK'nın ana hizmetleri değil, kaynağının yoğunlanmasını görülmüştür.

Ana hizmetlerin nasıl yapıldığı ise hergün kamu ayuna yansıyan haberlerden anlaşılmaktadır. Sağlık hizmetlerinin perşanlılığı, bir yıldan önce bağlanamayan yaşlılık aylıklarının öyküleri günlük basın-da boy göstermektedir.

Kaynakları böylesine paylaşılan ve çarçur edilen SSK'da 1970'lerden sonra bir telaş başladı. "Sigorta batıyor" yavaş yavaş kapandı. Yabancı uzmanlardan medet umuldu. Ve Zelenka raporu kamu-ayuna maledildi. İşçilerin ödediği prim oranı artırılarak yeni kaynak yaratıldı. Ve SSK geçici bir dönem de olsa rahat nefes aldı. Bu denenen yöntem bundan böyle sık kullanılabileceği.

Geçtiğimiz günlerde pek yankı bulmayan bir uygulama, bu görüşümüzü doğrulamaktadır. Parlamento'nun yoğun çalışmaları ile önce kamu kesiminde çalışanlara gösterge artışı, yan ödemeler ve bunun gibi hükümlerle yeni ücret artışları getirildi. Arkasında: parlamento üyeleri kendi paylarına düşeni de aldılar. Emekli memurlara da belirli bir şekilde zam sağlandı.

Bir de işçi emekçileri vardı. Bunlar en düşük emekli aylığı alanlardı. Bunların da aylıkları artırılmalı idi. Her kesim bu arttırmadan yanaydı. Tartışma, ağırlıklı olarak miktara kaydırıldı. Ve 1000 lira üzerinde anlaşma sağlandı. Bu sonucun yasa hükmüne gelmesi karşısında iktidar çevreleri, işçi babası-ışçı koruyucusu görünümüne büründüler.

Oysa aynı yasanın (1912 sayılı) bir maddesi ile milyarlarla ifade edilen yeni yükün faturası çalışan işçilerle ödetilmekti. Çalışan işçiler, bundan böyle ücretlerinden % 10 değil % 12 oranında sigorta primi ödeyeceklerdi. İşin bu yanı çok usturlupluca gözlerden irak tutulmuştu.

Aynı yasa ile işverenlerin prim oranı da % 3 arttırılmıştı. Onlardan da önemli bir tepki gelmedi. Bunu pek yadırgamamak gerekir. Çünkü işverenlerin önemli bir bölümü sigorta primlerini işçilerden kesiyorlar ve SSK'ya yatırmayarak kendileri kullanıyorlar. Eldeki bilgilere göre bu miktar şimdilik 2 milyar lira civarındadır.

İşte gene, çok genel hatları ile belirttiğimiz Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yetkisiz bir genel kuruluna ve her yıl tekrarlanan bir oyununa daha tanık oluyoruz.

Korkularını silahların arkasına saklayanlara

NURDAN ORPEN

Tarih boyunca insanların yaklaştığı, korkuların yoğunlaştığı dönemlerde silah çoğalmıştır.

Tarih boyunca silahları yaratmayeyen ama yaratılanlara sahip çıkan ve düzene hakim olanlar, bu hakimiyetlerinin ellerindekenyaymakta olduğunu gördüklerinde büyük korkulara kapılmışlardır.

Yaratılanları, yani emekçileri sindirmek için silahlara sarılmışlar, silahlarasınımlar ve büyük korkularını silahların arkasına saklamışlardır.

Zaman zaman sınırları geçirmişler silahların sayesinde... Ama ölenememiştir.

En büyük savaşlardaki top seslerinin de, gizlice patlayan namlulardaki sinsi kurşun seslerinin de ardında işte bu korku vardır.

15-16 Haziranı geçirdik geçtiğimiz günlerde... 1970'dede bir 15-16 Haziran geçirmişti ki, o günden bugüne korkusu küçülmedi sermayenin, o günden bugüne silah seslerini eksik etmedi. Korkusu büyüdükçe saldırısı genişledi. Sinsi siyasi cinayetler haline döndü. İşçilerden öğretmenlere, öğrencilere, köylülere ve bütün bilinçli katalara kadar uzanan...

Cephe kurdu amavosajı açıkça yürütmeği yerinde görmedi. Yönetimini elinde tuttuğu devletin güçleri de, kanunları dayeterli gelmedi. O yüzden iki parti de habeslemeğe başladı kapısında öpek besler gibi... Uluğmalar arasında... Kamanda birlikleri alıstırdı. Çalışanlara karşı, çalışanların sırtından el koyduklarıyla. Bütün bunlar korkularını azaltmadı. Silahları ve silahlılı arttığı halde, ayaklarının altından kayanleri sabit tutmaya yetmediğini görüp, bütün suç ortakları ve işbirlikçileriyle birlikte daha çok korktu sermaye ve korkusunu silahların arkasına sakladı.

Bugün Türkiye'nin heryanında bu silahlı alur olmaz patlıyor.

İstanbul'dan Adapazarı'na, Amasya'ya, Muş'a, Malatya'ya ulaşan silahsesleri sermayenin korkusunu avaz avaz haykırıyor.

Bu korku sermayeyi nereye götürecektir? Bir açık faşizme mi? Gücü buna yetecek mi? Türkiye'de demokrasiden yana güçler böyle bir alguya kolayca boyun eğecekler mi? Sermaye 1970'den beri bunu denemiyor mu? Becerebiliyor mu?...

Bütün bu soruların cevaplarını değerlendirmeden, sermayenin korkusunu haykıran silah seslerinden korkup; "kadrular harcanacak bunun sorumluluğunu üstlenemeyiz" diye hiçbir şey yapmamayı önerenler, "141-142 varken birşey yapılamaz. CHP demokrasi mücadelesi versin biz ondan sonra geliriz" diyenler, "kadrular yeterli değil, zate: Türkiye'de bizden başka sosyalist yok, önce biz (limonlukta!) sosyalist yetiştireceğiz" diyenler:

Ya sizler tarihe hesap veremektan korkuyor musunuz?

Sizler "he" deseniz de demesiniz de, ve sermaye tarihi sonunun yaklaştığını görüp korkusunu silahlarıyla avaz avaz haykırsa da haykırmasa da İŞÇİ SINIFI BİLİMİYLE GÜCÜNÜ BİRLEŞTİRMEKTEDİR.

Ve artık işçi sınıfını ve emekçileri silah sesleri ürkütmemektedir.

Tarih boyunca neye yaradı ki silahlar; efendileri mi ayakta tuttu kölelerin karşısında? Ya da derebeylerin şötalarnı yıkılmaktan mi korudu? Çarları payidar mı bildi? Kralları mı bıraktı yeryüzünde?

Ve bütün bu zulüm erbabının dayandıkları düzenler de yıkılmadı mı?

Hep beraber göreceğiz, bugün bir bulan gibi şifşin, büyüyen kapıtalizmi de emperyalizmi de silahlar korumaya yetmeyecek.

İşçi sınıfının bilimi ve gücüyle makinalarının başında çevirdiği her çark, her dişli bu korkunç görünülü balonun bir parçasını daha kapatacak ezecek; ve patladığı gün içinde havadan başka birşey kalmadığını hep birlikte göreceğiz.

**iki açıdan
türkiye işçi partisi
davası**

●

behice boran

●

**behice boran/savunma
necla fertan/hukuk açısından tip davası**

Bilim Yayıncılık
Limited Ortaklığı
Piyerlatı Cad. 21/1
Çemberlitaş
İSTANBUL

P. K. 265 Sirkeci
İSTANBUL

DAĞITIM :
İstanbul, İzmır: GE-DA
Ankara :
Sergi Kitabevi

ÖNCÜ KİTAPLARI

Babiali Cad, Na: 8 Çeşmeoğlu - İstanbul

● Marksizm-Leninizm'in İdeolojik ve Politik Düşünce: Maoizm - Bilim İşçileri 15 TL

● Kadın ve Marksizm Marks-Engels-Lenin-Stalin 20 TL

● Birinci Enternasyonal Jacques Duclos # 71 Lenin Nişanı, 1975 Mayıs Karl Marx Ödülü 20 TL

● İz-düşümü Balaban 15 TL

● Aydınlık Henri Barbusse 12,50 TL

● Sovyet Şiirleri Antolojisi 67 Şeir (Beraat etti) 15 TL

● Ateş - Henri Barbusse (Goncourt Edebiyat Ödülü) 30 TL

● Siyasal Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası Bülent Tanör 15 TL

● Babeuf "Hayatı, Eserleri ve Siyasal Savunması" Josette Lé pin 10 TL

● Türkiye'de İlk Sendika "Sarıışık'ta 1932" İbrahim Tapçuoğlu 10 TL

ÇIKACAK KİTAPLARIMIZ

● İsyancı "Komün Günü" ● Karl Marx'ın Biyografisi ● Tekeller - Jean Pierre Delilez Jules Valles ● Bilim İşçileri Kurulu

Türkiye'de yabancı

12 Mart sonrasının ortaya çıkardığı Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) Türkiye'deki tekeli sermayenin en önemli örgütlerinden biri. TÜSİAD, zaman zaman, belirli görüş ve politika önerilerinin duyurulması amacıyla, "hükümet üyelerine, TBMM üyelerine, üniversite öğretim üyelerine, kamu kuruluşlarına, mesleki kuruluşlara, özel sektör kuruluşları ve basın-yayın organları ile istekte bulunulmuş" dağıttığı araştırma ve raporlar yayınlıyor. Bunlardan sonuncusu 1975 Nisan'ında yayınlandı: "1975 Yılı'nın İlkbaharında Türk Ekonomisi". Bu raporda yer alan, "Türkiye'de Yabancı Sermaye" başlıklı bölümündeki bilgi ve yorumlar, yabancı sermayeyi teşvik uygulamasının Türkiye'ye ne getirdiğini ve Türkiye'den ne götürdüğünü anlama ve değerlendirme yönünden önem taşıyor. Çalışmanın yararlı yanlarından biri, ilk kez yayınlanan bazı bilgi ve bulguları içermesi. Bundan da önemli olan, Türkiye'deki yabancı sermaye yatırımlarının niteliği konusundaki bazı sonuçlar. Aslında bu sonuçların yeni oldukları söyleyemez. Türkiye'deki sosyalistler bu konuda uzun uzun yazıp çizdiler, belirli sonuçları ortaya koydular. Giderrek, 1969 yılında, zamanın başbakanı Demirel, yabancı sermaye konusundaki tartışmaların, yabancı sermayenin ülkemine, Türkiye'ye gelmemesine neden olduğunu ileri sürmüştü ve "sermayenin fevkalade nazik bir konu" olduğunu hatırlatmıştı. TÜSİAD çalışmasında yer alan bazı bulgu ve sonuçlarla sosyalistlerin ileri sürdükleri arasında önemli benzerlikler var. Böylece, "aman, yabancı sermaye ürkesin," diye arthas edilmeye, gizlenmeye çalışılan bazı gerçekler bir kez daha, hem de tekeli sermayenin organında, ortaya konuyor. Yeni ve önemli olan da bu. TÜSİAD çalışmasında, yabancı sermaye ile ilgili temel yargının ve yapılan önerilerin ise sosyalistlerinkilerden farklı olduğunu belirtmeye gerek yok.

NE GETİRİYORLAR?

Bugün, yabancı sermayeli şirketlerin Türkiye'deki faaliyetlerini düzenleyen üç yasa var: (1) Türk Parasının Kıymetini Koruma Yasası çerçevesinde çıkarılan 13 sayılı Bekanlar Kurulu Kararı; (2) 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası; ve (3) 6326 sayılı Petrol Yasası. TÜSİAD araştırması esas olarak 6224 sayılı yasadaki yararlanan yabancı sermayeli şirketleri kapsamakta.

TABLO I

6224 SAYILI KANUNIA GÖRE YABANCI ÖZEL SERMAYE GİRİŞLERİ İLE KÂR VE GAYRİ MADDİ HAK AKTARIMLARI (Milyon TL)

Yıllar	Gelen Yabancı Sermaye	AKTARIMLAR			Aktarımın Gelen Yabancı Sermayeye Oranı (%)
		Kâr	Gayri Maddî Haklar	Toplam	
1951-55	234,3
1963	91,4	16,1	1,8	17,9	19,5
1964	69,9	17,4	0,6	18,0	25,0
1965	95,6	32,6	2,7	35,3	36,9
1966	69,6	47,2	9,2	56,4	81,0
1967	67,8	53,5	3,1	56,6	83,5
1968	68,0	68,0	13,9	81,9	88,4
1969	61,4	64,3	9,5	73,8	120,2
1970	90,6	71,1	5,7	76,8	84,8
1971	102,9	72,5	18,4	90,9	88,3
1972	129,1	98,5	26,7	125,2	97,0
1973	374,0	123,2	22,4	145,6	38,9
1974	148,9	148,9	31,8	180,7	121,3
TOPLAM	1.478,9	822,9	142,8	965,7	65,3 (%)

Kaynak: TÜSİAD Raporu, s.133.
1963 yılı rakamları Türkiye İşleri Bakanlığı'nın verilerine göre, 1963 yılı rakamları.
(1) Bu oran 1963-1973 yılları ortalamasıdır.

Tablo I'de görüldüğü gibi, 1951-73 döneminde yabancı sermayeyi teşvik yasaları uyarınca gelen yabancı sermaye 1,5 milyar TL'ne yaklaşımıştır. Yabancı sermayeli şirketlerin yeniden yatırımları kârlarını da hesaba kattığımızda, 1973 sonunda, şirketlerin toplam sermayelerinin 4,5 milyar TL'ne ulaştığını ve bunun 2,1 milyar TL'nin yabancı sermaye olduğunu görüyoruz. Buna göre, yabancı sermayeli şirketlerdeki ortalama yabancı sermaye oranı % 45 dolayındadır. Başka bir deyişle, yabancı sermaye, hareket geçirdiği 2,4 milyar TL'lik yerli sermayenin de katılmasıyla, bugün 4,5 milyarlık bir sermaye kitlesini doğrudan kontrol altında bulundurmaktadır.

Yabancı sermaye gelişmelerinin düşük düzeyde kaldığı belirtilen TÜSİAD raporunda şöyle deniyor: "Yabancı müttebbisler ise Türkiye'de sorumlu kuruluşların yabancı sermaye karşılığı tutumları nedeniyle, ciddi ekonomik büyüklükteki projelerle ilgili gelemediklerinden söz etmektedirler. Bu konuda tereddütleri gidermek için, Türkiye'nin yabancı sermaye konusundaki politikasını "

tercihlerini, hangi sektörlere yabancı sermayenin hangi koşullarla, hangi büyüklükteki projelerde ve en çok hangi oranlarda kabul edilebileceğini açıklıkla belirlemesi gerekmektedir." Anlaşılan, TÜSİAD, sözcülüğünü yaptığı tekeli sermayenin niteliği gereği olarak yabancı tekelin de sözcülüğünü üstlenmekte.

Ayrıca, toplam 1,5 milyar TL'ni bulan yatırımların % 84'ünün 1963 sonrası planlı dönemde gelmiş olması, yabancı müttebbislerin kuşularının bu dönemde kısmen olsa giderildiğini gösteriyor. Bu durum, planlı dönemin ve planlamanın niteliğini göstermesi bakımından oldukça anlamlı. Dışa bağımlılığı salt ödemeler dengesi açığı ve dış finansman sorunu olarak görülen sonuçlarını da açıkça ortaya koyuyor.

Planlı dönemin niteliğine ışık tutan ve yabancı kapitalistlerin yarımlarının yersizliğini belgeleyen bir başka algı ise, gerçekleşme oranlarında (fiilen gelen yabancı sermaye-gelmesine izin verilen yabancı sermaye) gösteriyor kendini. 1951-62 arasında % 34 olan bu oran, 1963-73 döneminde iki katına, % 68, çıkıyor. Bu, bir yanda, sorunun bürokratik engellemelerden doğmadığını, öbür yanda da, planlarda yabancı sermaye politikasını belirlemenin "olumlu" etkilerini gösteriyor.

NE GÖTÜRÜYORLAR?

6224 Sayılı yasadaki yararlanan yabancı sermayeli şirketler, 1963-73 döneminde toplam olarak 779 milyon TL'ni kâr ve gayri maddî haklar karşılığı olarak yurtdışına aktarmışlar 1963-73 döneminin II yılından 7'inde, aktarmaların gelen yabancı sermayeye oranının % 80'i, dönem ortalamasının ise % 60'ı aşması, yabancı sermaye yatırımlarının ödemeler dengesi açısından olumlu sayılabilecek etkisinin ne denli küçük olduğunu göstermektedir. Kaldı ki, yabancı sermayenin tümü nakit sermaye biçiminde gelmektedir. 1951-68 arasında gelen yabancı sermayenin ancak % 44'ü nakit sermaye idi. Eğer aynı oranların 1968 sonrasında geçerli olduğunu varsayarsak, sadece 1963-73 döneminde yurtdışına yapılan kâr ve gayri maddî hak aktarımının, 1951-73 döneminde gelen nakit sermayenin üzerinde olduğu görülmür. Bu durum da yukarıdaki yargıyı güçlendirir nitelikte.

"DÖVİZ KAZANCI" MASALI

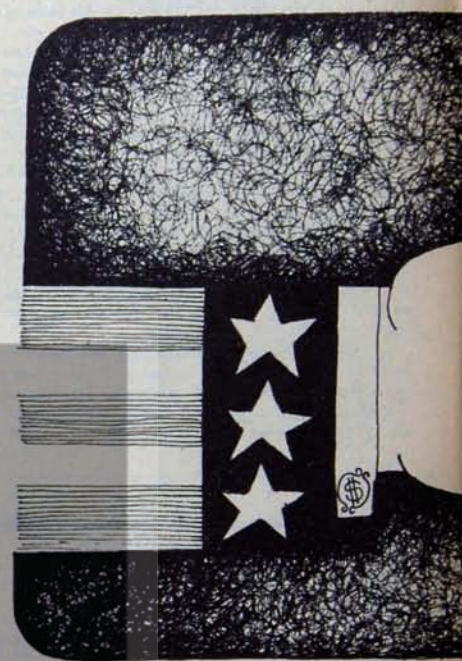
Zaman zaman, yabancı sermayeli şirketlerin, daha önce ithal edilemeyenleri yurtdışında üretmek suretiyle döviz kazancı sağladığı ileri sürülmekte. Burada, bu şirketlerin emperyalist tekelin Türkiye'deki uzmanları oldukları unutuluyor. Yabancı sermayeli şirketlerin önemli bir bölümü, yurtdışındaki ana şirketten sağladıkları hammaddeleri ve yarı-mamul malları kullanan, genellikle montajcı niteliği taşıyan kuruluşlardır.

Söz konusu hammaddeleri ve yarı-mamullerin ithal fiyatlarının aenel olarak dünya piyasa fiyatlarının üzerinde olduğu ise artık herkesçe bilinen bir gerçek. Örneğin, Türkiye'de ilâç sanayiinde faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin kullandıkları ilâç hammaddelerinin ithal fiyatlarının dünya piyasa fiyatlarından yüksek olduğu ve bu farkın bir maddede % 25400'e vardığı belgenmiştir. Dolayısıyla, yabancı sermayenin ithalatin azalmasıyla açarak döviz kazancı sağladığı görüşü, yabancı sermaye lehine ileri sürülen diğer savlar gibi, geçersizdir.

1972 sonu itibarıyla, yabancı sermaye yatırımlarının yeniden yatırılan kârlarının 750 milyon TL olduğu bilinmektedir. 1963-73 döneminde yurtdışına aktarılan kârlar ise 665 milyon bulmuştur. Eğer bu ikisinin toplamını, 1951-62 arasında yurtdışına aktarılan kârları da ekleyecek olursak, bulacağımız rakamın 1951-73 döneminde gelen yabancı sermaye miktarının çok üzerinde olacağı açıktır. Bu ise yabancı sermayenin oldukça yüksek kârlılıkla çalıştığını gösterir.

PETROL YASASIYLA GELENLER

Petrol Yasası çerçevesindeki yabancı yatırımlar ise 6224 sayılı yasaya uyarınca gelenin üç misline yakın olup, 1972 sonunda 4,2 milyar TL'ne ulaştı. Yabancı sermaye yatırımları 1960 öncesinde petrol arama, 1960 sonrasında ise petrol tasfiye ve dağıtım alanlarına yapıldı. Diğer bir deyişle, 1960 öncesinde doğai i yarığın

"SADAKAT CEZALANDIRILAMAZ. TÜRKİYE, ÖLÜMÜSTÜR. EĞER AMERİKA, TÜRKİYE'Yİ CE DOSTU BİR DAHA BULAMAYACAKTIR. . ."

1960 sonrasında ise iç pazarın kontrolü önem kazandı.

1971 yılında Türkiye'de ticari enerji kaynaklarının % 62'sini petrol ürünlerinin oluşturduğu ve yurtdışı petrol üretiminin % 69'unun yabancı sermayeli şirketlerce gerçekleştirildiği gözönüne alınırsa, Türkiye'nin enerji kaynakları üzerinde yabancı tekelin ve onların yerli ortaklarının kurdukları egemenliğin boyutları daha iyi anlaşılabilir. Siyasal iktidarın bu egemenliği pekiştirme çabaları ise anın sınıfsal niteliğini daha açık bir biçimde gözler önüne sermektedir.

Petrol Yasası uyarınca faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin 1965-74 döneminde kâr ve gayri maddî haklar olarak yurtdışına aktardıkları miktar 1,6 milyar TL'ni bulmakta. Diğer alanlarda çalışan yabancı sermayeli şirketler hakkında söylenenler burada da geçerli. Özellikle, dünya fiyatlarından yüksek ithal fiyatları yolu ile yurtdışına değer aktarımı olgusu, son yıllardaki olaylarla açık bir biçimde ortaya çıktı.

Türk Parasının Kıymetini Koruma Yasasına ilişkin 13 sayılı karar uyarınca faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerdeki yabancı sermaye payları konusunda bilgi yok elimizde. TÜSİAD raporunda, "tamamı ya-

TABLO 2
6224 SAYILI KANUNIA YABANCI SERMAYENİN ÜLKERE GÖRE DAĞILIMI (%)

Yıllar	1968 (I)	1973 (II)	1974 (III)
1968	100,0	100,0	100,0
1973	100,0	100,0	100,0
1974	100,0	100,0	100,0

Kaynak: TÜSİAD Raporu, s.133.
1963 yılı rakamları Türkiye İşleri Bakanlığı'nın verilerine göre, 1963 yılı rakamları.
(1) Bu oran 1963-1973 yılları ortalamasıdır.

sermaye yatırımları

IP TEKİN

MERİKA'NIN DOĞRU, ONURLU VE SADIK BİR DOSTU ZALANDIRMAYA TEVESSÜL EDERSE, BÖYLE BİR DEMİREL (BASIN)

rizme ağırlık verilmesi, ülkenin kalkınmasını dış gelişmelere, sürekliliği ve kararlılığı şüpheli dış kaynaklara bağlamakta başka bir sonuç vermiyor. Böylece Türkiye ekonomisinin dışa bağımlılığını arttırmaktan öte gitmiyor.

Hizmetler kesiminde faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketler içindeki yabancı sermaye payı % 4' iken, bu oran imalat sanayiinde % 44'e, tarımda % 51'e, madencilikte ise % 96'ya çıkmakta. Bu durum, özellikle madencilik alanındaki yabancı sermaye kontrolünün boyutlarını gösteren önemli bir göstergedir.

İmalat sanayiindeki yabancı sermaye etkisinin ve denetiminin derecesi ve boyutları TÜSİAD araştırmasında açık bir biçimde ortaya konuyor. Buna göre, yabancı sermayeye açık alt kesimlerde, yabancı sermayeli şirketlerin bu kesimlerdeki özel sektör cirosu içindeki payı % 27'yi, istihdam içindeki payı ise % 11'i bulmaktadır. Yani yabancı sermaye, imalat sanayi içinde özel sektör üretiminin 1/4'ünü aşkın bir bölümünü doğrudan olarak kontrol etmektedir. Lisans, patent ve know-how anlaşmaları denetimi gerçekleştirilen bir diğer yolu oluşturur. Türkiye'nin henüz yatırım mallarını kendisinin üretmediği ve ithal etmek zorunda olduğu, pek çok sanayi kuruluşunun hammadde ve yarı-mamul gereksinimlerini ithalata karşıladığı da hatırlanacak olursa, Türkiye ekonomisinin nedenli dışa bağımlı olduğu açık bir biçimde ortaya çıkar. Örneğin, öz sermayesi 5 milyon ile 50 milyon TL arasında değişen 904 ithalatçının 619'unun sanayici olduğu bilinmektedir. En büyük 128 ithalatçının 86'sı ise tekelleri sanayi işletmeleridir. Yabancı sermayeli şirketlerin listesine göz atıldığında, bunların pek çoğunun yerli tekelleri sermaye çevreleriyle yakından ilişkili olduğu görülür. Bunlar, hem Türkiye'deki sanayiye dışa bağımlılığını, hem de yerli ve yabancı tekelinin bir ölçüde bütünleştiğini gösterir. Zaten, emperyalizmin dışal değil de içsel bir rolü olarak görülmesinin nedeni de bu tür ilişkilerdir.

bancı sermayeli ve üçüde kendi alanlarında yerli pazarın yaklaşık % 40'ını elinde bulunduran (çikolata, sabun ve deterjan, bilgisayar kağıtları) üç yabancı sermayeli kuruluşun" ilginç durumundan söz ediliyor. Bilinen bir başka özellik de, bukarar kapsamına giren şirketlerin 1964-74 döneminde yurtdışına 376,5 milyon TL'ni kâr ve gayri maddi haklar olarak aktardıkları. Bu şirketlerin durumunun da ötekilere benzediği açık.

PAZAR KAVGASI

6224 Sayılı yasadaki yararlanan yabancı sermayenin ülkeler arasındaki dağılımını gösteren Tablo 2 ilginç bir gelişmeyi sergiliyor. 1960 sonunda en büyük paya sahip ülke olan ABD, daha sonraları Federal Almanya'ya kapırdığı ilk sırayı, 1974'de yeniden ele geçiriyor. Son yıllardaki bu değişimlerin gerisinde, kapitalist dünyada 1972 sonrasında hız kazanan ekonomik bunalmın daha da yoğunlaştığı emperyalistler arası ilişkilerin yattığı söylenebilir. Burada sözkonusu olan, bunalm dönemlerinde yoğunlaşan pazar kavgasıdır. Nitekim, 1972-74 arasında, kapitalist Avrupa ülkelerinin payı % 71,6'dan % 68,6'ya düşerken, ABD'nin payı % 14,3'den % 17'e yükselmekte. Yani, emperyalist ülke tekelinin pazar kavgalarındaki önemi azalmış ülkelerden biridir Türkiye.

KESİMLERE GÖRE YABANCI SERMAYE

TÜSİAD raporundaki bilgilere göre, 1974 sonunda, 6224 sayılı yasadaki yararlanan yabancı sermayenin % 87'si imalat sanayiinde, % 11,5'i ise hizmetler kesiminde faaliyet göstermekte idi. Oysa, 1965 sonunda imalat sanayiinin yabancı sermaye içindeki payı % 95, hizmetlerin ise % 2 idi. Demek ki, 1965-74 arasındaki yabancı sermaye girişlerinin önemli bir bölümü hizmetler kesimine almıştır. Burada ise turizm yatırımları ilk sırayı alıyor. Bunun temel nedeni, sözkonusu dönemde turizm verilerinin ağırlık ve bu alandaki yatırımların teşvik edilmiştir. Dış ödemeler dengesi güçlüklerini çözmede tu-

6224 SAYILI KANUNUN YARARLANAN YABANCI SERMAYENİN SEKTÖRE DAĞILIMI (%)

Sektörler	1973
Gıda Sanayi	6,6
İçki Sanayi	1,2
Tütün Sanayi	0,1
Dükkana ve Giyim Eşyası San.	1,9
Kağıt Sanayi	2,8
Lastik Sanayi	12,9
Plastik İşleme	0,2
Kimya Sanayi	17,9
Çimento ve Çimentoların Gereçler	2,5
Cam Sanayi	2,7
Demir-çelik ve Demirden Başka Metaller Sanayi	1,3
Modern Eya Sanayi	2,6
Makina İmalat	13,8
Tarım Alet ve Makineleri	1,6
Elektrik Makina ve Gereçleri	13,8
Yapı Malzemeleri	0,03
Ambaraj Sanayi	0,07
Teşit Araçları İmal ve Yapım	17,2

Kaynak: TÜSİAD Raporu, s.139.

OLAY KAZANÇ YOLLARI

Tablo 3'de görüldüğü gibi, imalat sanayiinde yabancı sermayenin en yoğun olduğu kesim kimya sanayiidir. Onu, sırasıyla, taşıt araçları, tarım alet ve makineleri, elektrik makina ve gereçleri ile lastik sanayi izliyor. Bu kesimlerin üçü önemli özellikleri var:

1- Esas olarak tüketim araç ve gereçleri üretmektedir;

2- İç pazara dönüklü;

3- Üretim için gerekli hammadde ve yarı-mamullerin önemli bir bölümünü ithal etmektedir.

Yabancı sermayeli şirketlerin bu kesimlerdeki özel sektör satışları içindeki payının oldukça yüksek olduğu ise Tablo 4'de görülüyor. Buradaki 15 sektörün 7'sinde, yabancı sermayeli şirketlerin sektördeki özel sektörlerin toplam satışları içindeki payı % 25'in, 4'ünde ise % 50'nin üzerindedir. Ekonomik gelişme açısından büyük önem taşıyan bu sektörler yabancı tekel ve onların yerli ortakları kontrol ediliyor. Bu durumda ise, sözkonusu kesimlerin gelişmesinin bu tekelin çıkarları doğrultusunda yönlendirileceği açık.

Bu alanlardaki yatırımların temel amacı emperyalist tekelin yeni pazarlar elde etmesi ya da var-

İMHALAT SANAYİNDEKİ YABANCI SERMAYELİ ŞİRKETLERİN CİRO VE İSTİHDAMDAKİ PAYI (1973)

Sektörler	Özel Sektör Cirosu İçindeki Payı (%)	Özel Sektör İstihdamı İçindeki Payı (%)
1. Gıda Maddeleri Sanayi	7,56	4,20
2. İçki Sanayi	21,70	35,33
3. Dükkana Sanayi	1,26	0,66
4. Ayakkabı, Kılık ve Deri Ürünleri	1,25	2,48
5. Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalat Sanayi	11,62	3,43
6. Ana Kimya Sanayi	82,10	56,71
7. Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	29,67	10,06
8. Lastik Ürünleri Sanayi	58,53	25,53
9. Diğer Plastik Mamulleri Sanayi	13,67	4,94
10. Cam ve Camdan Mamul Eya Sanayi	13,67	4,94
11. Taş ve Toprakta Dayalı Diğer Sanayi	54,69	25,39
12. Metal Eya Sanayi	13,04	5,89
13. Makina Sanayi (Elektrik Makineleri Hariç)	24,50	10,43
14. Elektrik Makineleri, Aletleri ve Çihazları Sanayi	40,21	31,14
15. Taşıt Araçları Sanayi	37,78	40,51

Kaynak: TÜSİAD Raporu, s.134.

rolerini koruması, TÜSİAD araştırmasında da benzer bir gözlem yer almakta: "Eskiden Türkiye'ye ihracatta bulunan firmalar, ithalat ikamesinde ihracat gelirlerini kaybetmemek için yabancı sermaye yatırımları şeklinde Türkiye'ye gelmişlerdir."

NE TEKNOLOJİ NE İSTİHDAM

Yabancı sermaye yatırımlarının istihdam sorununa çözümüne önemli bir katkıda bulunduğunu söylemenin de alanı yok. Çünkü, "yabancı sermaye emek yoğun sektörlerde önemli bir yer işgal etmektedir. Seçilen sektörlerde sermaye yoğunudur." Buna karşılık, yabancı sermayenin teknoloji aktarımının önemli bir aracı olduğu Türkiye'nin teknolojik gelişmesine katkıda bulunduğu görüşünün yanlışlığı da çeşitli iktisatçılardan kanıtlanmıştır. Örneğin, Prof. Gülten Kazgan, Türkiye'ye gelen yabancı sermayenin yeni teknoloji aktarıcı bir rol oynamadığını göstermiştir.

Tablo 4'ün ortaya koyduğu bir başka algı ise, yabancı sermayeli şirketlerdeki kişi başına cironun, iki sektör dışında, sermayesininin tümü yerli alan şirketlere oranla oldukça yüksek olduğu. Bunun ana nedenlerinden biri, daha önce de belirtildiği gibi, yabancı sermayenin sermaye yoğun sektörlere gelmesi ve emekten tasarruf etmesi. Bundan daha da önemli olan bir nedeni TÜSİAD araştırması şöyle belirlemektedir: "İthalat ve montaj yolu ile yabancı sermayenin cirosu şişmiş bulunmaktadır."

Böylece, yabancı sermayeli şirketlerin ithalata dayalı montajcı nitelikleri bu kez de tekelleri sermayenin sözcülerince belgeleniyor.

SONUÇ

Özetleyecek olursak, yabancı sermaye yatırımlarının Türkiye'nin dışa bağımlılığını arttırmaktan başka bir sonuç vermediğini, Türkiye'yi giderek artan bir ölçüde yerli ve yabancı tekelleri sermayenin denetimine altına soktuğunu söylemek gerek.

Yabancı sermaye, ya tüketim malı ya da tarım araçları gibi iç pazarı geniş, kârlılık oranı yüksek bazı malları üretmek için gelmekte, kurulan işletmeler yurtdışından getirilen hammadde veya yarı-mamullerin bir araya getirilmesinden öte bir üretim faaliyetinde bulunmamaktadır. Bu montajcı niteliğin sonucudur ki, yabancı sermayenin ödemeler dengesi, istihdam ve teknoloji aktarımı gibi konularda olumlu etkisi ya olmamakta ya da çok sınırlı kalmaktadır. TÜSİAD araştırmasının ilginç olan yanı, bu sonuçların yeni bilgilerin ışığı altında da geçerliklerini sürdürdüklerini göstermesi. Bu bulgulara dayanılarak geliştirilen ve yabancı sermayeye karşı "açık-kesin-devamlı" bir politika izlenmesi gerektiğini savunan TÜSİAD önerisi ise yerli tekelleri sermayenin işbirliği niteliğini bir kez daha sergilemekten öte geçmiyor.

Türkiye'de kapitalist pazarın daralması sorunu

TÜRKİYE'DE KAPİTALİST PAZARIN MUTLAK OLARAK GENİŞLEDİĞİ, AMA 1960'LARIN ORTALARINDAN BU YANA GÖRELİ OLARAK DARALDIĞI GÖZLENİYOR. BU DARALMANIN, YAKINDA FAZLA-ÜRETİM BUNALIMINA DÖNÜŞMESİ İHTİMALİ VAR. ELDEKİ VERİLERE GÖRE, PAZAR DARALMASINDAN EN ÇOK ETKİLENEN ÜRETİM DALI TEKSTİL SANAYİİ. BUNALIMIN YÜKÜNÜ EMEKÇİ SINIF VE TABAKALARIN OMUZLARINA YÜKLEME TERTİPLERİNE GİRİŞEN TEKELCİ BURJUVAZİYE KARŞI İLERİCİ GÜÇLER UYANIK OLMAK ZORUNDA

Türkiye'de kapitalist pazarın daraldığından sık sık söz edilir oldu. Bu gerçeğin inkâr edilemeyecek bir olgu. Ancak, Marksist literatürde 20-25 yıl önce yapılan bir yanlışlığı Türkiye için de tekrarlamamak ve bu konudaki tartışmaların daha sağlam temeller üzerinde yükselmesine yardımcı olabilmek için, kapitalist pazarın mutlak ve görelî (relatif) kapasitesi arasında bir ayırımı yapılması ve sorunun bu yönüyle ele alınması gerektiği kanısındayız.

GÖRELİ KAPASİTE

Kapitalist pazarın mutlak kapasitesini en iyi açıklayan gösterge, kapitalist üretim sürecinde üretilen malların miktarıdır. Bir ekonomide kapitalizm öncesi üretim biçimleri ne denli güçlü ise kapitalist pazarın mutlak kapasitesinde toplam pazar kapasitesine göre o denli azdır. İleri kapitalist ülkelerde, toplam pazar kapasitesi ile kapitalist pazar kapasitesi arasındaki fark son derece az iken, üçüncü dünya ülkelerinde bu fark daha büyüktür.

MUTLAK KAPASİTE

Kapitalist pazarın görelî kapasitesi ise, kapitalist üretim sürecinde üretilen malların satılabilme olanağı tarafından belirlenir. Tarihsel olarak, kapitalist pazarın mutlak olarak büyümesi, mevcut kapitalist üretken kapasitenin genişletilmesi ve bağımsız küçük üreticilerin proleterleşmesi sonucu olmuştur. Belirli tarihsel dönemlerde, kapitalist pazarın mutlak hem de görelî olarak genişlediği gözlenmiştir. Kapitalizmin bunalım dönemlerinin başlangıcında ise mutlak kapasite (eskisine göre daha da yavaş olsa bile) artarken, görelî kapasite (yani üretilen değerlerin gerçekleşmesi) azalır. Bunalım derinleştikçe, kapitalist pazarın hem mutlak hem de görelî kapasitesi küçülür.

KAPİTALİZMİN TEMEL ÇELİŞKİSİ

Görelî pazar kapasitesinin azalması, kapitalizmin temel çelişkisi olan, üretimin toplumsallığı ve mülkiyetin özel kapitalist niteliği arasındaki çelişkinin bir sonucudur. Daha çok artık değer üretmek için çabalayan kapitalistler üretimi arttırdıkları, bir taraftan da rakiplerine karşı daha avantajlı duruma geçmek için üretim maliyetlerini düşürmeye çalışırlar. Maliyetlerin düşürülmesi çeşitli yö-

larla gerçekleştirilir. Ama bu yolların hepsi de üretilen malların içerdiği emek zamanının ve dolayısıyla işçi sınıfının ulusal gelirdeki payının azalmasıyla sonuçlanır. Bu ise burjuva iktisat kuramının "efektif talep" diye adlandırdığı halkın satın alma gücünü azaltır. Böylece, kapitalist pazarın mutlak kapasitesi artmış fakat görelî kapasitesi azalmış olur. Görelî kapasitenin azalması giderek mutlak kapasitenin de azalması sonucunu doğurur.

Fazla-üretim bunalımının başlaması ve derinleşmesine en çok katkıda bulunan etken sabit sermayenin genişlemesi ve yenilenmesidir. Sermaye yatırımlarının, pazara sunulan malların miktarını çabucak artıracak biçimde yapılması (fabrikalar vb.) bunalımın başlaması için gerekli koşulları daha çabuk olgunlaştırır. Eğer sermaye yatırımları büyük ölçüde altyapı tesislerine (karayolları, demiryolları, vb.) ayrılmışsa bunalımın başlaması daha gecikebilir.

Fazla-üretim bunalımının ilk göstergeleri, halkın satın alma gücünün azalmaya ve buna bağlı olarak da mal stoklarının artmaya başlamasıdır. Stok artışları öncelikle dayanıklı tüketim mallarında görülür ve giderek zorunlu ihtiyaç maddeleri stokları da artmaya başlar.

GERÇEK İŞÇİ ÜCRETLERİ

Türkiye'de görelî bir pazar daralmasının başladığını bütün yönleri ile gösterecek verilere sahip değiliz. Fakat, gerçek işçi ücretlerinin giderek düşmesi ve imalat sanayii üretici stoklarındaki hızlı artış, Tür'de kapitalist pazarın görelî olarak daralmaya başladığını gösteriyor. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yayınladığı istatistiklere göre, sigortalı işçilerin ortalama günlük nominal (parasal) ücretleri 1969 yılında 32 lira iken, 1973 yılında 54 liraya yükselmiştir. Sigortalı işçilerin baş yolda sağladıkları bu ücret artışının, sigortasız işçiler tarafından da sağlanması olanağı yoktur. Eğer sigortasız işçiler de hesaba katılırsa, nominal ücretlerdeki artışın aslında bu kadar çok olmadığını ortaya çıkaracaktır.

Nominal ücret diye işçilerin eline geçen paraya denir ve bu, paranın satınalma gücü, yani "efektif talep" hakkında bize hiç bir fikir vermez. Satın alma gücü hesaplanırken işçilerin tükettiği malların fiyatlarında olan artışlar gözönüne alınmalıdır. Tablo 1'de 1969'dan 1973'e kadar sigortalı işçilerin ortalama nominal ücretleri

ve bunların tüketici endeksleriyle bulunmuş gerçek değerleri gösterilmiştir.

Yıllar	T A B L O 1	
	Nominal Ücretler (TL)	Gerçek Ücretler (TL)
1969	32,13	30,51
1970	35,32	30,11
1971	39,32	28,37
1972	43,88	27,52
1973	54,41	27,74

Nominal ücretlerin artması işçi sınıfına hiçbir şey getirmemiş, tam tersine, fiyatların ücretlerden daha hızlı artması sonucu, gerçek ücretler hızla düşmüştür. Bir işçinin 1973 yılında aldığı 54 lira, aslında, aynı işçinin 1969 yılında aldığı 32 liradan daha az satın alma gücüne sahiptir. Sigortasız işçilerde ortalama dahil edilirse, nominal ücretlerdeki artış azalacak ve gerçek ücretlerin daha da fazla düştüğü görülecektir. (Bu ise

de, yardımcı malzeme, yakıt, mamul ve yarımamul madde stokları gelir. Hammadde, yardımcı malzeme ve yakıt stoklarının artış dabilir dereceye kadar pazar daralmasının göstergesi olarak alınabilirse de bu artışın bunalımı tümüyle yansıttığı şüphesizdir; çünkü bu tür stoklar bu maddelerin ithalatının düzenli olmasına karşı bir tedbir olarak elde tutulabileceği gibi spekülâtif amaçlarda biriktiriyor olabilir.

Mamul ve yarımamul maddeler stoklarındaki artışlar ise görelî pazar daralmasının en iyi göstergesidirler; çünkü bu mallar, satılmak veya üretimi genişletmek için girdi olarak kullanılmak üzere üretilirler. Satılmıyorlar ise bunun nedeni toplumun satın alma gücünün azalmasıdır.

Türkiye'de özel ve kamu sektörü elinde biriken mamul ve yarımamul madde stoklarını inceleyenler, büyük imalat sanayii diye tanımlanan ve 10 veya daha fazla işçi çalıştıran üretim birimlerinde yığılan stokları gözönüne aldık. Tablo 2, de bu hesaplamaların sonuçları gösterilmiştir.

TABLO 2: Büyük İmalat Sanayii Mamul-Yarımamul Madde Stokları (Milyar TL

Yıllar	T A B L O 2: Büyük İmalat Sanayii Mamul-Yarımamul Madde Stokları (Milyar TL)		
	Toplam Stoklar	Kamu Sektörü	Özel Sektör
1962-1964 ortal.	3,6	2,0	1,6
1965-1967 ortal.	5,0	2,7	2,3
1968-1970 ortal.	7,0	3,3	3,7
1971-1973 ortal.	13,6	6,8	6,8

fiyat artışlarının önlenmesi için verilmesi gereken mücadelenin ne denli zorunlu olduğunu kanıtlamaktadır).

Emekçi sınıf ve tabakalar arasında en örgütlü ve ekonomik çıkarlarını savunma açısından en etkili sınıf olan işçi sınıfının durumu böyle kötüye gidiyorsa, örgütsüz olan veya örgütlenmeleri yasalarla engellenen diğer emekçi kitlelerin ne denli zor koşullar altında bulunduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Bütün bunların anlamı şudur: Türkiye'de kapitalist pazarın mutlak kapasitesi artsa bile (ki veriler gerçekten bunun böyle olduğunu gösteriyor) görelî kapasitesi azalmaktadır. Türkiye burjuvazisi, özellikle büyük sanayi burjuvazisi, ürettiği artık değeri gerçekleştirememekte, pazarda satamamaktadır; çünkü üretilen malların en belli başlı tüketicisi olan emekçi sınıf ve tabakaların satın alma gücü giderek azalmaktadır. Tekelci burjuvazinin doymak bilmeyen kar hırsı, bir fazla-üretim bunalımının temellerini atmaktadır.

STOKLARDAKİ ARTIŞ

Bu bunalımın başlıca göstergesi olan stok artışları 1969'dan bu yana hızlanmıştır. Stoklardaki değişimleri bütünüyle gösteren veriler Türkiye'de toplanmamıştır. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı çalışmalar ticaret sektöründeki stok değişimlerini kapsamıyor, yalnız özel ve kamu sektöründeki üretici stoklarını gözönüne alıyor. Bu büyük eksikliğe rağmen veriler, iyi sonu stokları değerlerini sürekli olarak arttırdığını gösteriyor: Üretici stokları deyince akla hammad-

Büyük imalat sanayii stoklarına, madencilik, enerji, tarım, hayvancılık ve bankacılık sektörlerindeki stoklar da eklenirse tabloda gösterilen değerler daha da yükselecektir. Daha öncede belirtildiği gibi Türkiye'de ticaret sektöründeki mamul ve yarımamul maddeler stoklarının artışı hesaplanmıyor. Halbuki, bunalımın başlaması ve görelî pazar kapasitesinin daralmasının ilk belirtileri, toptan ve parakendeci tüccarların elinde stokların birikmesiyle ortaya çıkar. Satılmayan mallar dükkanlarda ve toptancı tüccar depolarında birikmeye başlar. Eğer bu tür stok artışlarını da hesaba katmak mümkün olsaydı tabloda gösterilen stok değerleri kuşkusuz çok daha yüksek olacaktı.

Tablodan görüleceği gibi büyük imalat sanayinde stoklar sürekli olarak artmış ve 1971-1973 yılları arasında 1962-1964 yılları ortalamaasının hemen hemen dört katına erişmiştir. 1969 yılına gelinceye dek kamu sektörü elinde biriken stoklar özel sektör stoklarından daha fazla fakat yıldan sonra özel sektör stokları daha fazla büyümeye başlamış ve 1973 yılına gelinceye dek özel sektör stokları kamu sektöründen daha üst düzeyde seyretmiştir. 1973 yılında her iki sektörün de stokları birbirine eşit sayılabilecek miktarlara ulaşmıştır. Yani, genel gözetim açısından kamu sektörü de özel sektör kadar mal satamama sorunuyla karşı karşıyadır.

Stoklardaki artışların büyük imalat sanayii alt sektörleri arasındaki dağılımını gösteren istatistiklerin mevcut olmasına karşılık, mal veya mal gruplarında meydana gelen stok

Demokrasi mücadelesi ve CHP

ALİ METİN

CHP'ye gereğinden çok umut bağlayan "sosyalistler" var. Bir de CHP'yi ellerinin tersiyle bir yana itiveren "sosyalistler". Birinci gurup takiler için söylenecek çok şey yok. Çünkü sorun daha çok biriysele. Bunların büyük bölümü 12 Mart döneminin verdiği korkuyu, ezilmipliği 50 küsur yıllık ve 180 küsur milletvekili bir partinin içinde yenmek isteyenler. Ama sorulduğunda, "oşa - ma"lardan, "taktik"lerden bahsedeceklerdir. Hiç kulak osmamalı. Bunlar, sosyalist hareketin dışına düşen kişiler. Bir bölümünün CHP'den bile tecrit olunması gerek.

İkinci gurup takiler için söylenecek çok şey var. Bu gurup takilerin çıkış noktaları farklı. Bir tanesi bilinçsizlik. Sosyalist harekette, demokrasi mücadelesinin, demokratik güçlerle cephe birliğinin öneminin kavranmaması. Kişileri, CHP'nin kayıtsız bir yana itilmesine götüren eksiklik bu. Görünüşte "inanmışlık", "uzlaşıcı olmama"; gerçekte ise bilinçsizlikten kaynaklanan bir sektarizm ya da keskinlik.

Başka bir çıkış noktası da, güçsüzlüğü, tabansızlığın verdiği hırs. "Tabansızlık", korkaklık anlamında değil; kitle tabanına sahip olamama anlamında. Böyle sol guruplar için CHP düşmanlığı adeto bir kuvvet şırıngası. Düşman çatı edip sovoşiyorlar. Ve bununla kendi varlıklarını haklı çıkarabiliyorlar. "Savaşacak ne çok cephemiz var" diye kendi kendilerine avunuyorlar.

Bütün bunların dışında, sosyalistler var. Onlar CHP'ye kapılanmıyorlar. Çünkü, CHP'den ne çıkıp ne çıkmayacağını biliyorlar. Üstelik korkak da değiller. CHP'yi bir yana itmiyorlar. Çünkü, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde demokratik örgüt ve güçlerin öneminin kavranmışlar. Ve nihayet CHP ile gölge baksu yapmaya ihtiyaç duymuyorlar. Çünkü yapacak önemli işleri var, tabanları var.

Sosyalistler, CHP'yi nasıl değerlendiriyorlar? CHP'nin demokrasi anlayışı ne? Bu anlayış çerçevesinde, CHP'nin demokrasi mücadelesindeki yeri ve görevleri neler olacak? Bunlar, şu anda gündemde olan sorunlar. Cevaplar bir ölçüde belli. Ama yine de pratikle desteklenip geliştirilmesi gerekli.

Bugün, CHP'nin ulaşılabildiği bir demokrasi anlayışı var. Hiç kuşkusuz, sosyalistlerin onladığı demokrasi, nitelik ve kapsam olarak CHP'ninkinden farklı. CHP'nin inandığı, savunduğu demokrasi, katkısız burjuva demokrasisi.

Katkısız burjuva demokrasisi çoğumuzda, üstelik Türkiye'ye bir ülke de ütopya değil mi? Kuşkusuz öyle. Ama bu CHP'ye yalnızca yüklenmek için bir gerekçe olamaz, olmamalı. Tersine, CHP'nin demokrasi anlayışının genişlemesi, sosyalistlerin demokrasi anlayışına yaklaşması biraz da bu ütopyaçılığa bağlı.

Nedeni şu: CHP, özlediği katkısız burjuva demokrasisinin Türkiye burjuvazisiyle ne kadar geliştiğini gördükçe yeryüzüne incek. Ayakları suya erecek. Burjuva demokrasisinin önündeki en büyük engel in bizzat burjuvazinin kendisi olduğunu görecek. Demokrasisinin sınırlarını genişletme görevinin, günümüzde, burjuvazinin dışındaki güçlere düştüğünü kavrayacak. Ve eğer samimi ise onlarla yan yana olacak.

Bu süreç içerisinde CHP sosyalistlerden çok şey öğrenecek. İrmak hükümeti döneminde kendi soluna duvar çekmekten bahseden Ecevit'in, MC döneminde artık aklı başına gelmeli. CHP önce gerilere dönüp şunu düşünmeli: Özlediği demokrasi anlayışının bir parçası olan affa kimler karşı çıktı? Hemen hemen kendi dışındaki tüm parlamento. O parlamento ki, CHP'nin demokrasi anlayışında birinci mevkiide. Affın CHP'nin istediği biçimde gerçekleşmesi, parlamento dışındaki demokratik güçlerin, kuruluşların çabalarıyla oldu. Demokrasi, parlamentodan ibaret değil. Demokrasi mücadelesinin tek savaş meydanı da parlamento değil. Bu CHP ve liderine ilk ders olmalı.

Sonra, TÖB-DER toplantılarınınasaldırı olayları var. Bu saldırılar, CHP'nin sola duvar çekme dönemine rastladı. CHP bu olaylarda TÖB-DER toplantılarının "zamansızlığına", saldırılarını kınayışı kadar ağırlık verdi. Şimdi CHP mi -tinglerine, toplantılarına saldırılıyor. CHP toplantılarının "zamansızlığına" kim karar verecek? Artık CHP'nin demokrasi düşmanlığını tanıması gerek. "Zamanlama" konusunda bu çeteye ödün veremeyecek kadar iyi tanınması gerek. Faşistler, saldırıcaıkları zaman "zamansız gösteri yapan" ve "zamanında yapan" gibi bir ayırım gözetmiyorlar. Bu, CHP ve liderlerine ikinci ders olmalı.

Vural Önsel olayına gelelim. Olay parlak verdi. CHP geriledi. Ancak 2-3 gün sonra kendine gelip olayın üzerine gidebildi. Sola duvar çekeceğine "provokasyon"un ne demek olduğunu saldan öğrenseydi, bu hataya düşmezdi. CHP'nin lügatında anlaşılın böyle bir kelime yok. Yoksa, böylesine budalaca sahnelenen bir oyun karşısında, "parlamentonun saygınlığı ve parlamenterlerin dokunulmazlığı" adına geri çekilmezdi. Bu, CHP ve liderine üçüncü ders olmalı.

CHP ve liderinin bu olaylar dışında ders alacağı kaynaklar da var. Halk Sektörü, CHP'nin demokrasi ütopyasının en önemli parçası idi. CHP bununla, sermayenin bir kesimi ve küçük burjuvaziyi arkasına alarak tekelleri kuşatmayı amaçlıyordu. Ama bir de baktı ki halk sektörüne karşı çıkarılan başında sermaye cephesinin tümü var. CHP halk sektörü için sermayenin hemen hemen hiç bir kesiminden destek bulamadı. Bunun nedeni, halk sektörünün faziletlerinden çok, sermayenin ufak bir demokrotlaşma denemesine dahi tahminül edememesi. CHP'nin sermayeyidaha iyi tanınması için iyi bir fırsat. İyi bir ders.

Ecevit aldığı derslerin sınavını Odalar Birliği Genel Kurulu'ndan sonra verdi. Dıblan'a karşı giriştiği sert polemik bu açıdan önemli. Ecevit, Odalar Birliği'ne hakim olan görüşü çatarken DISK'i ve TÜRK-İŞ'i övüyor. CHP bir süredir TÜRK-İŞ ve DISK ile olan ilişkilerini güçlendirmeye çalışıyor. Bu, CHP'nin kendisine sırt çeviren sınıf ve tabakaların yerine yeni sınıfsal taban arayışının göstergesi olarak yorumlanabilir.

Bu uyanış ve oronş döneminde CHP'yi yeni tehlikeler bekliyor. Bu tehlikenin kaynağı, Türkiye kapitalizminin yapısında aranmalı. Daha açık olarak söyle denilebilir: Türkiye'de tekelleşme sürecinin ilk aşamaları yaşanıyor. Alınacak daha çok yol var. Tekelci sermaye içi rekabet de gündemde. CHP'nin bu rekabette, tekelci guruplardan birinin ya da ötekinin kucağına düşme olasılığı var. Hem teorik, hem de pratik olarak bu olasılık ortada. Sosyal demokrat örgütlerin, tekellerin "reformcu" kesimlerine kapılanmaları görülmemiş şey değil. Üstelik Türkiye'de reformcu geçinen sermaye çevreleri var. Bu çevrelerin, tekel egemenliklerini genişletme amacıyla önerdikleri "reformlar" sosyal demokrasisinin reform anlayışıyla yer yer çakışın niteliğe sahip.

CHP konusunda söylenecek çok şey var. Söylediklerimiz, yalnızca ortaya uçları. Daha çok açıklıp izlenmesi gereken ipuçları. Ama dahabugünden ortaya çıkan gerçekler de var: CHP önümüzdeki dönem kendi soluyla sermaye arasında sallanacak. MC tipi iktidarlar CHP'yi demokrasi mücadelesinde sola daha çok yaklaştırabilir, ancak bir sosyal demokrat örgütün gidebileceği kadar. CHP'yi demokrasi mücadelesinde daha ileri mevzilere çekmek, sosyalistlerin görevi. Bu yan eksik kaldıkça CHP'yi demokrasi mücadelesinde bir duvar en -gelleyecek. Anasagda da engel olacak. Üstelik CHP orada kendisine ku -cuk açın güçler bulacak. Bu güçlerin, bütün "reformcu" görünüşleri ardında yatan gerçek nitelikleri belli. Demokrasi anlayışları belli. 12 Mart dönemi bu anlayışı açıkça ortaya koydu. Bugün bu çevrelerin işçi hakları konusunda gös -terdikleri tepki, demokrasi anlayışlarının bir başka göstergesi. CHP'yi bekleyen tehlike bu. CHP soluyla verimli ve gerçekçi bir diyalog kuramadıkça bu tehlike daha da büyüyecek.

artışlarını gösteren istatistikler yok. Bu verileri incelemek, buzdolabı, çamaşır makinası, televizyon, radyo, elektrik süpürgesi gibi dayanıklı tüketim mallarında biriken stokların boyutlarını ve dolayısıyla da görel pazar kapasitesinin ne yönde daha hızla daraldığını göstermek bakımından çok aydınlatıcı olurdu.

TEKSTİL SANAYİNDE BUNALIM

Büyük imalat sanayii alt sektörlerinden biri olan tekstil sanayinde biriken mamul ve yarı mamul madde stokları önemli boyutlara ulaşmıştır. Tablo 3'de toplam stoklar ile tekstil sanayii stoklarının bir karşılaştırması verilmiştir.

Görüldüğü gibi sürekli olarak artan tekstil stokları, 1971-1973 yılları

rında toplam stokların %38'i dolayına yükselmiştir. Pazar bunalımını en çok duyan sektörlerden biri olan tekstil sanayinin bu duruma gelmesinde rol oynayan en önemli etken, 1962'den bu yana girtilen yüksek düzeyli sermaye yatırımları sonucunda meydana çıkan kapasite genişlemesidir. 1963-1967 yılları arasında Ortak Pazar ülkeleri pamuklu sanayinde iş sayısı %14, tezgah sayısı %25, pamuklu dokuma üretimi %14 azalır-

ken Türkiye'de bu kapasiteler sırasıyla %32, %17 ve %34 artmıştır. Daha çok ihracata yönelik bir üretim için girtilen bu sermaye yatırımları, tevgil tedbirleri ve Türkiye Sınal Kalkınma Bankası kredileriyle alabildiğine desteklenmiş fakat ihracat pazarlarının da daralmasıyla (örneğin İngiltere'nin Türkiye'den yapılan pamuk ipliği ithalatını kısıtlaması) bunalım başlamış ve stoklar hızla artmıştır.

TABLO 3: Büyük İmalat Sanayii ve Tekstil Sanayii Stokları (Milyar TL)

Yıllar	Büyük İmalat Sanayii	Tekstil Sanayii
1962-1964 ortalaması	3,6	1,23
1965-1967 ortalaması	5,0	1,44
1968-1970 ortalaması	7,0	2,30
1971-1973 ortalaması	13,6	5,13

Türkiye'de kapitalist pazarın görel olarak daraldığı kesin bir olgu. Bu daralmayı bütün yönleriyle inceleyecek çalışmaların yapılması ve görel daralmanın nasıl ve hangi sektörlerde mutlak daralmaya dönüştüğüne incelenmesi gerekiyor. Bunalım dönemlerinde burjuva devletinin aldığı tedbirler, bu daralmanın hızını ve boyutlarını azaltabilir ama önleyemez. Tekstil sanayii işverenlerinin yanısıra dayanıklı tüketim malı üreten sanayiler işverenlerinin de demokrasi havarisi kesilecekleri ve bunalımın ağırlığını başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçi sınıf ve tabakaların omuzlarına yüklemek için milli birlik ve beraberlik uğrunda en faşistçe, en gerici tedbirlerin alınmasını isteyecekleri günler uzak değildir. Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm taraflarının bu günler için hazırlıklı olması gerek.

Barış çabaları tehlükede

Amerika, "sınırlı nükleer savaş" stratejisini yürürlüğe koyuyor

Pentagon'un Amerikan savaş stratejisinde yeni bir değişikliği yaptığı haber veriliyor. Amerikan Savunma Bakanlığı'nın piyasaya sürdüğü yeni strateji, "sınırlı nükleer savaş" stratejisi adıyla anılıyor.

Yeni stratejinin yürürlüğe konduğu, 14 Haziran tarihli Washington Post ta şu haberin yayınlanmasıyla kesinlik kazandı: "Amerikan hava kuvvetleri bombardıman ekipleri, gizli bir genel gayle, sınırlı bir nükleer savaş için hazır olma emri aldılar" Amerikan Savunma Bakanı Schlesinger de, bu yeni stratejinin, Amerikan Başbakanı bugünkünden daha fazla manevra yete neği sağlamak amacıyla ortaya atıldığını açıkladı. Schlesinger, birkaç hafta önce, "NATO'nun siyasal yöneticileri, bir savaş halinde ilk olarak nükleer kuvvetlerin kullanılması riskini kabul etmelidirler" demişti.

Sınırlı nükleer savaş stratejisi, Amerika'nın yeniden soğuk savaş yöntemlerini diriltmeye yönelik politikasının sonucu. Bu politika, Vietnam ve Kamboçya yenilgilerinden sonra iyice su yüzüne çıkmış durumda. Portekiz ve Yunanistan'da faşist rejimlerin devrilmesi, İspanya'da demokrasiye doğru bir gelişmenin iyice belirgin

hale gelmesi bu Amerikan politikasını hazırlayan diğer nedenler olarak değerlendiriliyor.

Sınırlı nükleer savaş stratejisi, 1960'lardan geliştirilen "esnek mukabele" stratejisinin yerini alıyor. Yada onun bir parçasını oluşturacak. Esnek mukabele stratejisi, iki blok arasında ki muhtemel bir kriz ve çatışma halinde, önce sadece geleneksel silahların kullanılmasını, ve bu süre içinde, bunalımın giderilmesi için her iki tarafın ilişki içine girmesini öngörüyordu. Esnek mukabele kavramı, sosyalist ülkelerin nükleer gücünün, NATO'nun gücüyle eşdüze ulaşmasının sonucuydu.

"Sınırlı nükleer savaş" ise, bir bunalım halinde, "karşı tarafın muhtemel sonuçları değerlendirmesi ve NATO'nun diğer siyasal ve askeri manevraları yoklayabilmesi için", ilk planda taktik nükleer silahların kullanılmasını öngörüyor.

GEREKÇE

Pentagon'un yeni strateji için ileri sürdüğü gerekçe, geleneksel silahlar planında sosyalist ülkelerin NATO dan daha güçlü olmaları. Buna karşı-

lık, Federal Almanya toprakları üzerinde Amerika'ya alt 7-8 000 nükleer başlıklı füze olduğu biliniyor.

Pentagon'un ileri sürdüğü gerekçe ye karşı, Avrupa'daki geniş siyasal çevreler ve gözlemciler, yeni stratejinin daha çok "siyasal" kaygılarla geliştirildiğinde birleşiyorlar.

Detant'ın bugünkü aşamasında, taktik nükleer silahların kullanılmasını lense ederken, Amerikalı stratejiler, askeri türden olmayan bunalımları öngörüyorlar. NATO'nun güney kanadında ortaya çıkan politik değişiklikler karşısında gösterilen huzursuzluk, siyasal dürtülerin, askeri güçlerin yerini aldığı gösteriyor. Askeri sorunlar ise, emperyalist ve gerici güçlerin, Avrupa'da ve tüm dünyada halkların ilerlemesi karşısında duydukları umutsuzluğu gizlemek için kullanılıyor.

Buna karşılık, değişimden geçişinde, kıta Avrupa'sının geleceği burjuva iktidarlarına endişe veriyor. Sovyet-Amerikan yumaşmasını, ancak, askeri kuvvetler dengesinin siyasal güçler dengesini koruması şartıyla kabul ediyorlar. Barış içinde bir rada yaşama politikası, Kıta Avrupa' sında siyasal statükonun sürdürülme-

si koşulluyla destekleniyor. Bugün için Amerika'dan istenen, bir saldırı karşısında Amerika'nın hemen yardıma koşması değil, kuvvet indirimlerinin siyasal statükoyu etkilememesi. Amerika bu yüzden Avrupa'daki askeri varlığını artırmayı, NATO'nun geleneksel kuvvetlerini artırmayı ve nükleer silahların kullanımı teorisini geliştirmeyi zorunlu görüyor.

"PLÜTON" FÜZELERİ

Yeni Amerikan stratejisi gündeme koyulurken, Avrupa'da dikkatler Fransız Plüton füzelerinin Federal Almanya'da Hesse bölgesine geçirilmesine çekildi. Plüton füzeleri, tanklara yerleştirilen ve etki alanı 120 km yi bulan füzeler. Avrupa'da silahlansızlanma ve iki Almanya arasında barış çabaları kurma çabalarının söz konusu olduğu bir dönemde Fransız ve Alman hükümetlerinin bu girişimleri tepkiyle karşılandı.

F. Almanya Komünist Partisi durumu şöyle değerlendirdi: "Füzelerin Hesse'e yerleştirilmesi bir raslantı değildir. Burada Hristiyan Demokratların başkanı Dr. Dregger'dir. Dregger detanta karşıdır. Dregger,

İtalya

Hükümetin geleceği Sosyalist Partisi'nin tutumuna bağlı

İtalyan Komünist Partisi (İKP) Genel Sekreteri Enrico Berlinguer, partinin 15 Haziran yerel seçimlerinde kazandığı başarı hakkındaki görüşlerini Fransız l'Humanité gazetesine açıkladı.

Berlinguer, İKP'nin başarısına oldukça yeni bir açıdan yaklaştı. Kapitalist ülkelerde sık rastlanan bir durum kapitalizmin bunalım dönemlerinde özellikle orta tabakaların sağa kaymasıydı. Berlinguer bu konuda şunları söylüyor: "Seçimlerin ortaya koyduğu önemli sonuç şudur: emekçiler ve diğer tabakalar için büyük zorluklar doğuran ağır ekonomik bunalım karşısında, oylar, bundan öncesi örneklerin tersine, sağa yönelmemiştir. Bu, iki faktörün sonucudur: geniş halk kitleleri, bunalımın gerçek nedenlerinin ve gerçek sorumlularının neler ve kimler olduğunu anlamışlardır. Kendi deneyleriyle görmüşlerdir ki, büyük bunalım halinde dahi, ileri sürülen talepler başarıya ulaşabilir. İkinci olarak, Parti, her zaman önerilerle ve çözümlerle kitlelerin önüne çıkmıştır. Bu öneriler yalnız genel nitelikte olmamış, ekonomik ve sosyal hayatın gündelik sorunlarını somut olarak karşılayan çözümler olmuştur. Yalnız kişiler değil, orta tabakaların, bir kesimi de, zanaatçılar, tüccarlar ve hatta küçük sanayiciler, komünistlerin önerilerine büyük duyarlılık göstermişlerdir."

termişlerdir."

Değişim isteği

Seçimlerden en büyük kayıpla çıkan parti Hristiyan Demokrat Parti (HDP) oldu. Uzun süredir iktidarda olan HDP, ülkedeki ekonomik ve sosyal bunalımın bütün sorumluluğunu sırında taşıyan ve bu sorumluluğun altında tabanını yitiren bir parti. Toplumdaki ve kendi sosyal tabanlarındaki köklü değişikliklere ayak uyduramayan HDP yöneticileri, uzun süredir gösteremedikleri esnekliği şimdi de gösteremez durumdadır. İktidarlarının sonunun yaklaştığını görüyorlar. Kısa süreli çözüm yollarıyla ömürlerini nasıl uzatabileceklerini araştırıyorlar.

Parti yönetiminin ömrünü doldurduğu inancı, HDP'nin geniş kesiminde hakim. Fakat çoğunluğu oluşturan ve başını Mariano Rumor'un çektiği sağ kanat, şu anda, Genel Sekreter Fanfani'yi desteklemekten başka alternatif bulamıyor. HDP yöneticilerinin 19 Haziran'da yaptıkları toplantıda, Sanayi Bakanı Donat-Cattin, parti yönetiminin ve hükümetin hemen istifasını istedi. Ancak, kendisini, belli bir çizgiyi savunmaya zorlanıyorsa Fanfani, siyasal bir dönüş yapma gücünü yitirmiş durumda.

Mariano Rumor kanadının ileri sürdüğü amaçlık, hükümete Sosyalist Par-

tin alınmasıyla bir merkez-sol koalisyonun kurulması. Böylece sosyalistlerin komünistlerle güçbirliğine gitmesinin önlenecine inanıyorlar.

Anahtar

Bu durumda, "Sosyalist Partisi'nin alacağı tutum anahtar niteliğinde. Karar vermekte güçlük çekiyor. Sosyalistler son seçimlerde oylarını artırdılar. Bu, Hristiyan Demokratlarla hükümet ortaklığını bırakıp muhalefete geçmelerinin sonucu. Ayrıca, komünistlerle işbirliğinden yana unsurlar, son seçimlerde yerel yönetime seçilenler arasında ağırlığı tutuyor. Bu iki nedenle, HDP'den gelen koalisyon önerisinin başarı olasılığı zayıf. SP sekreterliğinin yaptığı açıklama, Partinin 'ortadaki' durumunu kanıtıyor: "Parti, halk oyununa ve sonuçlarını ortaya koyduğu köklü değişim gereğini kesin olarak saygı gösterme sözünü tutacaktır. Köklü değişikliklere re dayalı, siyasal güçler arasındaki ilişkileri gözden geçirme zorunluluğu nu dikkate almayan her türlü siyasal operasyona karşı çıkacaktır."

Koalisyon olasılığının dışında ikinci bir olasılıktan daha söz ediliyor: Yeni genel seçimler hazırlamak üzere, sadece Hristiyan Demokratlardan oluşan bir hükümetin kurulması.

Sermayenin tepkisi

Seçim sonuçları İtalyan sermaye çevrelerini de düşünmeye yöneltti. İşveren Sendikası Başkanı Giovanni Agnelli, seçimleri şöyle değerlendirdi: "İtalyan seçmenlerinin yaptığı demokratik tercihleri dikkate almak zorundayız" Agnelli, seçim sonuçlarının ülkede yatırımlar üzerinde kötü etkileri olacağını da söyledi. Agnelli'nin sözleri, İtalyan burjuvazisinin, seçimlerden sonra eskisinden daha güçlü bir işçi hareketiyle karşılaşmaktan korktuğunu, Hristiyan Demokratların daha "akılcı" bir çizgiye gelmesini beklediğini gösteriyor.

Seçimler, Avrupa'da 'statüko'yu korumaya çalışan güçleri, İtalyan burjuvazisinden daha da karamsar bir portre çizmeye yöneltti. Seçim sonuçlarının alındığı sırada Washington'da bulunan Batı Alman Devlet Başkanı Walter Schell tepkisini şöyle dile getirdi:

"Komünist ideolojilerin Avrupada ve Üçüncü Dünya'da neden etkili olduklarını bulamazsak, Avrupa içinde girdiği fıkırlar savaşını kaybedecektir." İngiliz Financial Times gazetesinde karanlık bir tablo çizdi: "İKP'nin zaferi, İtalya'nın dost ve müttefikleri için bir kaygı ve endişe konusudur."

KUTSAL İTTİFAK: KİSSİNGER, SAUVAGNARGUES,
GENSCHER, CALLAGHAN VE LUNS...

"Avrupa savunma birliği" adı altında, Fransız ve İngiliz nükleer gücünün kullanılmasında karar hakkı istemektedir. Parti Başkanı Hilbert Mies ise bir demecinde şunları söyledi: Ülkemizdeki gerici güçler yalnız Hristiyan Demokrat Parti ve Baviera Sosyal-Hristiyan Partisi içindedir. Bu güçler aynı zamanda Sosyal Demokrat Partinin koalisyon hükümeti içinde de barınmaktadır. Bunlar, Avrupa'da özerk ve bütünsel bir atom gücünün kurulması için Avrupa'lı NATO ülkelerinin bir araya gelmesini istemektedirler.

Plüton füzeleriyle ilgili Alman-Fransız görüşmeleri, Fransız kamuoyundan da gizlenmek istedi. Fransız Dışişleri Bakanı Sauvagnargues'in "Hiçbir görüşme yapılmadığını" açıkladığı 7 Haziran günü, Le Monde gazetesinde şu haber yayınlandı: Batı Alman Savunma Bakanı Georg Leber bu konudaki görüşmelerin başladığını ve iyi bir hava içinde geçtiğini açıklamıştı.

Fransız Komünist Partisi, Plüton füzelerinin Batı Almanya'ya geçirilmesiyle birlikte, ülkenin NATO'ya yeniden sokulması sürecinde bir adım daha atıldığını bildirdi. Başbakan Chirac, bir süre önce, bir çatışma halinde Fransa'nın nükleer silahları öncelikle kullanmaya hazır olduğunu açıklamıştı.

tişildiğini haber veriyorlar. Bu paralde, ABD Savunma Bakanı Schlesinger'in, bir çatışma halinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne karşı nükleer silahların kullanılabilceğini açıkladığı bildiriliyor.

SOVYETLER BİRLİĞİNİN
BARIŞÇI ÇABALARI

Amerika'nın sınırlı nükleer savaş stratejisine doğru kayması, daha ilk belirtilerini göstermesinden beri Sovyetler Birliği'nin haklı tepkisiyle karşılaştı. 2 Haziran tarihli Pravda'da şöyle yazıyordu: "ABD Savunma Bakanının, nükleer silahların sonunda kullanılmasının kaçınılmaz olduğu yolundaki sözleri, Sovyet-Amerikan anlaşmalarına ve özellikle Haziran 1973'te Washington'da imzalanan bir nükleer savaşın önlenmesi yolundaki anlaşmaya aykırıdır." Hükümet Başkanı Aleks Kosigin de 11 Haziran'da, silahlanma yarışını durdurmanın ve askeri harcamaları tüm dünyada azaltmanın zamanı geldiğini söyledi. Kosigin, NATO yöneticilerinin kullandığı soğuk savaş slubuna karşı çıkıyordu.

Parti Genel Sekreteri Brejnev'in 13 Haziran konuşması ise dünya ölçüsünde yankı uyandırdı. Brejnev şöyle diyor: Ülkelerin ve halkların kaderini ellerinde tuttuklarını düşünenler, eylemleriyle sözlerinin çelişmediğini göstermek zorundadırlar. Çünkü, günümüzde öyle politika adamları vardır ki, barışa taraftar olduklarını söylemelerine ve barış içinde birarada yaşamayı ve detantı savunmalarına rağmen, gerçekte soğuk savaş dönemini diriltmek istemekte, silahlanmada tırmanmaya yönelmekte, sosyalist ülkelere karşı düşmanlıklarını açığa vurmaktadırlar. Bu arada bazı kıta ülkeleri askeri bütçelerini artırmakta ve bu ülkelerin savunma bakanları parlamentolarından yeni askeri krediler çıkarmak için çaba harcamaktadırlar. Bu çerçevede, devletlerin ve özellikle

Sovyet yöneticilerinin bu denli endişeli açıklamalarda bulunması neden siz değildiniz. NATO gevrelere, başta silahsızlanma çabaları olmak üzere barış çabalarını engellemeye çalışmaktadırlar.

GÜVENLİK KONFERANSI

Sovyetler Birliği, Temmuz ayının sonunda, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının son toplantısının yapılması için ABD'ye Avrupa ülkelerine çağrıda bulundu. Bu çağrı soğuk tepkilerle karşılandı, NATO Genel Sekreteri Luns, Konferans'ın toplanmayacağı kanısında olduğunu açıkladı. Gerçek olarak da, gerekli hazırlıkların tamamlanmadığını ileri sürdü. Ancak daha sonra, "Sovyetler Birliği'nin yeterli tavizler vermediğini" açıkladı. Böylece Konferans'ın toplanmaması neden istemedikleri ortaya çıkıyordu.

Güvenlik Konferansı gibi, Stratejik Silahların Sınırlandırılması Görüşmeleri (SALT) de, bir çıkmaza doğru sürüklüyor. Soğuk savaş ortamını geri getirme çabaları dikkate alınrsa, bu gelişmeler için başka neden aramak gereksiz.

DEFANT TEHLİKEDE

Tüm bu gelişmeler, Avrupa'daki ve dünyadaki detant (yumuşama) havasını tehdit ediyor. Amerika'nın ve Avrupa'daki tekeli iktidarların yeniden bir soğuk savaş atmosferi yaratma çabaları, emperyalist sistemin, içine girdiği bunalımın yalnız ekonomik değil siyasal nitelikte olmasıyla açıklanabilir.

Nükleer silahlanmaya yeni bir hız verilmesinde, Amerikanın Uzakdoğu yenilgisinin payı büyük oldu. Gözlemciler, Beyaz Saray'ın Yuvarlak Büro'sunda Vietnam'a karşı atom bombası kullanılması ihtimalinin tar-

de büyük devletlerin, yeni kitle-yok edici silah türlerinin, yeni silah sistemlerinin geliştirilmesini yasaklamak üzere bir anlaşma yapmalarının zorunluluğuna, değinmek istiyorum. Bilim ve teknoloji seviyesi o noktaya gelmiştir ki, nükleer silahlardan daha tehlikeli silahların yapılması tehlikesi ortaya çıkmıştır."

Cezayir Devlet Başkanı Bumedjen, önceki hafta, önümüzdeki aylarda yürürlüğe konacak Anayasal reformları açıkladı. Bu reformların açığında, bir Ulusal Halk Meclisinin ve Cumhurbaşkanının seçimi geliyor. Bir Ulusal Bildirge'nin hazırlanmasıyla görevli bir komisyonun oluşturulması da bu reform dizisinin bir parçası olarak görülüyor. Hazırlanacak olan metnin ülkede geniş bir demokratik tartışmaya açılacağı bildiriliyor. Bildirgede, Cezayir devriminin ve özellikle Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi'nin temel sorunları ele alınacak.

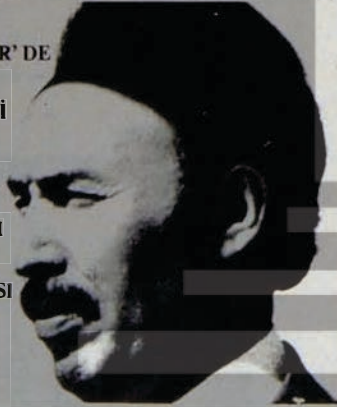
Başkan Bumedjen, U.K.C. Partisi'nin kongresinin toplanması için nesnel koşulların henüz olgunlaşmadığını, fakat böyle bir kongrenin en kısa zamanda toplanması için her türlü çabanın sarf edileceğini açıkladı.

Bu yıl toplanması tasarlanan Ulusal Halk Meclisinden önce, geçtiğimiz yıllar içinde, Cezayir'de yerel yönetimlere göre halk meclisleri oluşturuldu. Bu çalışmalar, Cezayir yöneticilerinin ülkenin siyasal hayatını demokratikleştirme istemlerinin sonucu olarak değerlendiriliyor. Fabrikalarda işçi meclislerinin kurulması, bir "sosyalist yönetim bildirgesi"nin hazırlanması ve tarım devriminin somut olarak gerçekleştirilmesi, aynı çerçevede yer alıyor.

El Mücahid gazetesi, Cezayir'in yaklaşımakta olduğu dönüm noktasını şöyle değerlendiriyor: "Bizi bu sonuçlara ulaştıran yol, çileli ve dar bir yol olduysa da, bugün güçlerimizin ve alanlarımızın gerçek ölçüsünü görmemizi sağlamıştır."

Cezayir Başkanı Bumedjen, Le Monde gazetesine verdiği bir demette "demokrasi"yi şöyle açıklıyor: "Benim için demokrasinin anlamı, her şeyden önce ulusal zenginliklerin adilane paylaşımıdır. Ulusal zenginliklerden tüm Cezayir'lilerin yararlanmaları gerekir. Demokrasi, benim için, aynı zamanda bölgesel denge demektir. Bir bölgenin, diğer bölgelerin aleyhine gelişmesi engellenmelidir. Demokrasi, şehir ile köy arasındaki denge demektir. Yine demokrasi, yurdun bütün çocuklarına eğitim olanaklarını sağlamak demektir. Benim için, uydurma değil gerçek olan bir demokrasinin içeriği budur."

CEZAYİR'DE
ÖNEMLİ
BİR
DÖNÜM
NOKTASI

KONUK YAYINLARI
PK 749 İSTANBUL
SOSYALİZM KİTAPLIĞI
FRANSSIZ SOLUNUN
ORTAK HÜKÜMET PROGRAMI
GEORGES MARCHELAIN'IN ÖNERİSİYLE
YAKIN ÇAĞLAR TARİHİ
NV YELİSEYVA
GERÇEKTE VE EYLEMDE
HUKUK'UN PAYI
MARIŞİST LENİNİST BİR YAKLAŞIMLA
MONIQUE-ROLAND WEYL
ÇAĞIMIZDA
ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞLARI VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA
EJUKOV • A. İSKENDEROV
MARIŞİST-LENİNİST ACIDAN
MAO'NUN TEORİK GÖRÜŞLERİNİN ELEŞTİRİSİ
KAPİTALİZMİN EN YÜKSEK AŞAMASI
EMPERYALİZM ÜZERİNE TEMEL KURSLAR 1974
GERÇEKÇİ ROMANLAR
TESLİM OLMAYANLAR ÖLMEZ
NIKOLAI CHUBOVSKY
SIKIYÖNETİM
FRANCO BOLINAS
cev:Ulku tamer
ÇEKÇEK
LAO SE
EDEBİYAT VE SANAT İNCELEMELERİ
SANATIN GEREKLİLİĞİ
ERNEST FUSCHER
cev:Cevat Capan
SIR DİZİSİ
HİR SİYASİNİN ŞİRLERİ
CAN YÜCEL

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ PROGRAM VE TUZUĞU ÇIKTI

istanbul dağıtım:
GE - DA
ankara dağıtım:
GE - DA
isteme adresi:

Ankara:
Gazi Mustafa
Kemal Bulvarı 48-3
Maltepe - Ankara

Istanbul:
Nur-u
Ziya Sok. 17-5
Tünel - İstanbul

Mizah ve özgürlük

Mizah her toplumda varlığını sürdürür. İki insanın yanyana gelişi ile mizah başlar. İlkel toplumdaki bu yana her türlü insan organizasyonunda mizah etkili bir biçimde varolmuştur.

Gelecekteki güzel, iyi, devrimci ve özgür toplum yaşantılarında da mizah etkinliği ile gene varlığını ortaya koyacaktır; en azgın, omansız, faşist ve kon dökcü toplumlarda varlığını sürdürdüğü gibi.

Her toplumda varlığı görülen mizah bir ve aynı olaydır. Mizah kendi kuralları içinde gerçekleşir; devrimci mizah, devrimci olmayan mizah ayrımı doğru değildir. Devrimci olan ve devrimci olmayan, mizah değil, mizahçadır. Yargılanması gereken mizahçı ve onun mizah ürünüdür. Adı devrimciye çıkmış bir mizah ustasının her yaptığı devrimci bir mizah ürünü olmayabilir.

Devrimci olan ve olmayan, aynı mizah silahını kullanmaktadır. Demokratik ve özgür toplumlarda bir mizah savaşı ortaya çıkmıştır. Mizah bu özelliği ile çeşitli toplum yapılarının tipik, gündelik bir yansıtıcısı durumundadır.

Üretim araçlarını ellerinde bulunduranlar ve emekçiler, sanayi devrimi ile birlikte, mizaha yeni bir boyut ve tanım kazandırmış bulunuyorlar. Mizah, mizahın çeşitli türleri (karikatür, mizah hikayesi, fıkra, komedi) bu iki sınıf tarafından politik ve sosyal bir propoganda aracı olarak gününbirlik kullanılır olmuştur.

Faşist ve baskıcı düzenler, emekten yana her türlü mizahı yok etmek yön-temini acımasız uyguladılar. Fakat sonunda bu faşist ve zorba yöneticiler, mizahçıların başlıkları, alay konuları olarak biterler; bu anlamda dünya mizahının serpi-lik çok ürün vermesinde faşist yöneticiler çok iyi birer suni gübre görevini yerine getirmişlerdir.

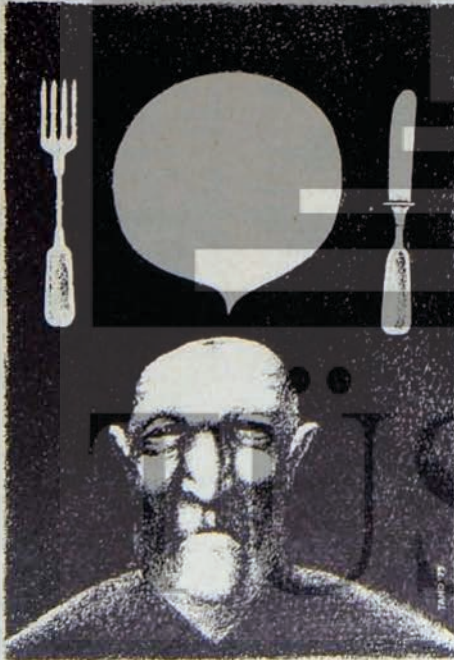
Devrimci, emekten yana bir toplumda mizahçılar eşitlik, özgürlük, ve ilerleme adına aksaklıkları, tutuculukları ele alan ve kendisini eleştiren bir edeme kavuşur...

Mizahçılar günlük politik ve sosyal çalkantılar içinde, toplumlarına emek-ten yana bir sağduyu adına iyi birer yol gösterici kimliğine kavuştukları oranda, ustalaşırlar. Anadolu'nun unutulmaz Nasreddin Hacı; hala bize yeryüzünde özgür bir toplumun kılavuzluğunu yapabiliyor. Çeşitli yapılarıdaki toplumların karikatür-çüleri, emekten halktan yana bir düşünce etrafında birleşebilmektedir. Uluslararası Nasreddin Hacı Karikatür Şenliği, yeryüzünün ilerici çizgilerini bir araya getirirken Anadolu'nun köklü ve özgürlükten yana devrimci geleneğini de pekiştirmiş oluyor.

Devrimcilerin Anadolu için istedikleri eşit, özgür ve demokratik düzen; Anadolu var olduğundan beri emekçi halkın istediği bir düzenidir. Bu özlem Nasreddin Hacı gibi ustaları çıkardığı gibi, dünyanın sayılı mizahçıları da onun etrafında bir araya getiriyor.

TİM-Fransa

STOJAN HRİSTOV-Bulgaristan

MİLKO DİKOV-Bulgaristan

Sermaye cephesinde "milli, kültür çıkmazı"

VECDİ SAYAR

"Milliyetçi Cephe" hükümeti, son günlerde tüm alanlarda olduğu gibi kültür ve sanat alanında da baskılarını yoğunlaştırdı. Egemen sınıfların çıkarlarına hizmet etmeyen her türlü kültür ve sanat alanının karşısına tarihimizin yakın sayfalarını anımsatan yöntemlerle dikilmeyi alışkanlık haline getiren Cepheçiler, "Milli kültür" yaftası altında piyasaya sürülen tutarsız ve beceriksiz "eser"leri ideolojik mücadele alanında kendileri de yetersiz görüyor olmalı ki, kültürümüze somut katkıları olan kurumlara ve ulusal kültürümüze savunan tüm aydınları, fikir işçilerine karşı saldırılarını artırdılar. Egemen ideolojinin borazanı olmaktayetersiz görülen kitle iletişim araçları, demokratik hak ve özgürlükleri savunan kültür-sanat kuruluşları kapatılma tehditleri ile, çağdaş sansür uygulamaları ile karşı karşıya bırakıldı. Bunların da yetmediği yerde kabakuvvete başvuruldu. Sanatçılarımız sindirilmek, susturulmak istendi.

Sinema alanında uygulanan "polis sansürü" ile, düzenin koruyucusu ünlü 141, 142. maddeler ve birlikçilik görevini "muhabir vatandaş" lıktan ayır- dedemeyen birtakım Profesörler aracılığı ile özgür düşünceye karşı sürdürülen savaş, "devlet kuvvetlerine yardımcı olan" bazı gönüllülerin de katılımıyla yeni boyutlar kazandı. Devletin kültür ve sanat kuruluşlarında çalışan ilerici aydınlar üzerindeki baskılarını yeterli bir sonuç sağlamadığını gören Cepheçiler, tüm resmî kuruluşlarda büyük bir "temizlik" hareketine giriştiler. Şimdi ise en önemli sorunları başlatan kadrolara kimlerin alınacağı. Çünkü, kültür ve sanat konularında ne tutarlı bir politikaları, ne de bunu uygulayacak yetmiş kadroları var.

ÇELİŞKİ

Milliyetçi Cephe'nin sahip çıktığı, kültür, özünde emperyalist kültürün tüm öğelerini barındıran, aynı zamanda feodal kültürün kalıntılarına da taviz vermek zorunluluğunu duyan, tam anlamıyla kozmopolit bir kültür. Bir yarıyla Tanzimat'tan bu yana süregelen Batılılaşma hareketlerinin "millî" kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerini saptar, Osmanlı kültürünün tüm kalıntılarını günümüzde de geçerli saymaya çalışırken, bir yarıyla uluslararası emperyalist kültürün parlak örneklerini savunmak zorunluluğunu duyan bir Cephe, elbette ki geri bıraktırmış tüm ülkelerdeki yerli işbirlikçilerin kültür alanında düşükleri açmazlardan kendisini kurtaramıyacaktır. Bir yanda "müstehcenlik" konusunda kesin tavır aldığını söyleyeceksiniz, öte yanda çağdaş emperyalist kültürün belli başlı sémürü alanlarından biri haline gelen seks ticaretini görmemezlikten geleceksiniz. Bir yanda Ergenekon dağlarından gelen ulmalara kulak vereceksiniz, öte yanda gençliği "zararlı cereyanlar"dan koruyabilmek için burjuvazinin tezgahladığı her türlü tatlı hayat özelemlerini yaşıtmaya çalışacaksınız. Cepheci portier şu çok iyi biliyorlar ki, ne kadar uğraşır dindiseler de kültür planında kavgaya girecek güçleri yoktur. MC ortakları arasında varolan çelişkiler-ki bunlar sermayenin çeşitli kesimlerini bir arada barındıran bir cephe için sadece doğal-her alanda olduğundan da fazla kültür alanında bir söz ve eylem birliğinin olanaksız kılıyor.

VE FESTİVAL...

İşte, bunun için bir yanda medrese eğitimini savunan, Batılılaşmanın Türk toplumu üzerindeki zararlarını anlatan, "Hoc" filmleri yöneterek sağcı sinemanın önderliğini yüklenen bir zat-ı muhterem TRT'ye danışman olarak atanmak istenirken, öte yanda gayri-millî niteliği apaçık olan bir İstanbul festivaline MC'nin gösterdiği ilgiye şaşmamak gerek. Sermaye cephesi, festivale dört elle sarılmak zorundadır, çünkü bu türden şenliklerin kuruluş amaçlarını pek iyi bilmektedir. Uluslararası İstanbul Festivali'nin başlangıcının 12 Mart olayları sonrasına denk düşmesi ne garip bir rastlantı değil mi? Sanat ve kültürümüz üzerindeki baskıların yoğun olduğu, sanatçıların tutuklevlerini doldurduğu bir dönem; ve bu dönemde başlayan bir festival. Yurtdışındaki barış elçilerimiz için güzel bir fırsat. Kim demiş ki Türkiye'de özgürlükler tehdit altındadır, sanatçılar zindanlardadır. İşte koscoca bir sanat festivali. Hem de uluslararası... İşte, sanatın ve sanatçının düşmanı faşizme yaldızlı bir kırlıf. Koscoca bir yalan.

Böylesine açık, seçik bir işlevi yüklenen festivalin üçüncüsübun günlerde yapıyor. Ve festivale katılanların başında elbette her zaman için egemen ideolojinin en parlak savunmasını-günün değişen politik koşullarının gerektirdiği ayarlamaları yaparak-getiren bir Devlet Tiyatrosu. Devlet Tiyatrosu'nun festivale katıldığı ayınlarla şöyle bir göz atmak, yazımızın başından beri sözünü ettiğimiz görüşlere açıklık getirecek sanırım. MC'nin kültür politikasını hemencecik kavrayarak, çok yönlü, tavizkor bir tutumu benimseyen Devlet Tiyatrosu'nun becerikli genel müdürü, "humanist" bir "Yunus Emre"yi, tam anlamıyla "faşist" bir İV. Murat'ı ve "batılı anlamda çağdaş" bir Küheylan'ı seçmiş getirmiş festival için. Seçimin tutarlılığına, ayınların birbirini bitirmemesine diyecek yok, değil mi?

Söz festivalden açılmışken, bir başka güncel olaya değinelim. Bu yılki İstanbul Festivali programı içine alınan, oyun günleri gazetelerle, basın programlarla duyurulan "Adsız Oyun" adlı İstanbul Şehir Tiyatrosunun bir ayu-

nu festival komitesi tarafından sıradan bahaneler ileri sürülerek-örneğin binarın turistler için yeterince konforlu olmaması gibi, ayınun yeni bir deneme olduğu gibi-festival programından çıkarıldı. Kuşkuyla yer vermeyecek denli açık bir sansür olayı. İşte, Cephe hükümetinin kaçınılmaz kaderi: bir yanda sanat özgürlüğü adına festivaller düzenlenecek, bir yanda da festivale katılan ayınları sansür etmeğe kalkışacak.

KÜLTÜR EMPERYALİZMİ

MC kültürün tüm alanlarında olduğu kadar sanat alanında da tutarlı bir çizgi götürmeyecek, elbet; devletin tüm alanlarını kullansa da hangi sermaye grubunu memnun edeceğini, hangi kültürel şartlanmayı tatmin edeceğini bilemeyecek. T.R.T. Kurumunu tam anlamıyla eline geçirse de, 1001 Temel Masallarını yeniden yayınlamaya başlasada yapacağı yayınların niteliğini saptamakta güçlük çekecek. Ve iktidara gelir gelmez tiyatroları kapatacağını söyleyen bir başbakan yardımcısı "Küheylan"ı gülümseyerek izlemek zorunda kalacak-tıpkı 19 Mayıs gösterilerinde olduğu gibi. "Millî sanat" diye yerli göğü inletenler ne Eurovision'a ses çıkarabilecekler, ne "Bananza"ya; ne de burjuva beğenisinin en yaz örneklerini sunmaya devam edecek olan sinemalara, tiyatrolara, plak şirketlerine ses çıkarabilecekler. Kültürümüzde geleneksel değerleri koruma iddiasıyla ortaya çıkan bir kısım sağcı ideologlar, sermayenin batılı değerlere sıkıya bağlı temsilcileri, kültür emperyalizminin, gücünü "çağdaş Batı uygarlığı"ndan alan avukatları, ödenekli eleştirilenleri karşısında gerilemeye mahkûm. Çünkü, MC ortakları da gerici kültüre taviz vermek konusunda ne denli gönüllü olurlarsa olsunlar, tarihi gelişim içinde daha ileri bir üretim aşamasının getirdiği üst yapı ilişkilerinin ve uluslararası tekelci sermayenin empoze ettiği bir "çağdaş" kültür çizgisini korumak, feodal kültür kalıntılarını ve onların günümüzdeki savunucularını bukozmpolit kültür "sentez"i içinde eritmek zorundalar.

GELSİN SANSÜR...

Sermayenin kültür planındaki bu iç çelişkisi süredursun, egemen güçleri oluşturan ve egemen ideolojiye sahip çıkmaya çalışan sağın bütün kesimleri tek amaç etrafında birleşiverdiler: halkımızın gerçek sağlemlerinden yana bir kavgayı sürdüren tüm aydınların, sanatçıların karşısında olmak ve demokratik özgürlük ortamında gelişen yaratıcı düşünceye karşı amansız bir saldırıya geçmek. "Millî" kültür adına hangi değerlere sahip çıkmaları gerektiğini bilemeyenler için yapacak tek şey kalıyor: faşist bir kültürün oluşumuna katkıda bulunmak üzere el ele vermek, ulusal devrimci kültürün savunman kişi ve kurumları ortadan kaldırarak, kültürümüzü "içine sızmış tehlikeli unsurlardan arındırmak." Ve sermayenin ideolojisini kabakuvvetle toplumda yaşatmaya çalışmak. İşte, onun için tiyatroların kapisinakilit vurular-tıpkı 1971 baharında olduğu gibi-devrimci tiyatrolarımızı turnelerinde tertiplerle, saldırılarla karşılıyorlar, çağdaş "sansür nizamomeleri"ni kullanıyorlar susturabilmek için sanatçıları, açık sansürün yetmediği yerde "gizli sansür" uygulamalarına gidiyorlar, kitaplar, dergiler, plaklar, posterler topluyorlar gene, toplatılma kararı olmadığı zaman her türlü yasa dışı baskı ve saldırılar ve ekonomik baskılarla önlenmek isteniyor devrimci yayınların satılması; tiyatroların yöneticileri "gizli örgüt kurmak" suçundan mahkemelere veriliyor. İşte, TÖB-DER'e yb-nellilen saldırılar, engellenen "İrgat" ayunu, işte Ankara Sanat Tiyatrosu üzerindeki baskılar ve "Ana" olayı, işte TRT'ye karşı girişilen karalama kampanyası, yasa dışı uygulamalar, işte İİİ. İstanbul Festivalindeki gizli sansür uygulaması.

MÜCADELENİN GEREĞİ

Ve işte bu baskılara karşı direnen, halkına karşı sorumluluğunu biran bile aklından çıkarmıyan aydınlarımız, demokratik kuruluşlarımız. İşte, sansür uygulamalarına karşı çıkan bildiri, işte İ. Türk Tiyatro Kongresi üyelerinin sanata özerkliği savunan bildirisi, işte Yazarlar Sendikasının TRT'deki yasa dışı uygulamaya ve İstanbul Festivaline karşı tavrını belirleyen bildirileri, işte TÖB-DER üyelerinin inancılı ve kararlı tutumları, işte O. D. T. Ü. de faşist baskılara karşı direnen öğrenciler ve öğretmen üyeleri. Bütün bunlar, günümüz aydınını, Abdülhamit'ten aldığı maaşın kesilmesi korkusu ile yabancı bir ülkede elçilik görevini sürdürdüğü 22 yıl boyunca yaşadığı bir tek satırı bile yayınlamayan Abdülhak Hamit gibi bir aydın tipinden ne denli farklı bir bünyeye sahip olduğunu açıkça gösteriyor.

Kültür ve sanat alanında ürün veren tümemekçilerimizin, Cephe iktidarının bu alanda gün geçtikçe yoğunlaşan baskısı karşısında sanatçı onurlarını yakışın bir tavırla gizli ya da açık her türlü baskıya, sansüre ve koşulların ybneltebileceği oto-sansüre karşı direnç göstereceklerine inanıyoruz. Kültür yaşantımız bu inancımızı pekiştiren örneklerle dolu. İşte, geçtiğimiz günlerde saygı ile andığımız iki büyük usta: Nazım Hikmet ve Orhan Kemal. Yaşantılarıyla, ürünleriyle, kısıacası kavgalarıyla önmümüzde. Demokratik halk kültürümüzün savunulması ve devrimci kültürümüzün oluşturulması adına verdikleri kavgaya durmayacak. Yürüyecek.

TÜTED GENEL SEKRETERİ Haluk Orhun

TEKNİK ELEMANLARIN SENDİKAL MÜCADELELERİ İŞÇİ SENDİKALARININ DESTEĞİ İLE BAŞARIYA ULAŞACAKTIR. BU DESTEK SOMUT OLARAK 2. KURULTAY'DA BAŞLAMIŞTIR. DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU'NA BAĞLI SENDİKALARIN TEMSİLCİLERİ BAĞIMSIZ SENDİKA TEMSİLCİLERİ, TEKNİK ELEMANLARI İŞÇİ SENDİKALARINDA ÖRGÜTLENMEYE ÇAĞIRMIŞTIR. SENDİKAL MÜCADELENİN İŞÇİ - TEKNİK ELEMAN BİRLİĞİNİN SAĞLANMASIYA DAHA GÜÇLENECEĞİNİ BELİRT -

HALUK ORHUN: " Sendikal haklarımız teknik elemanların bilinçli çabaları ve işçi sınıfının desteği ile zafere ulaşacaktır."

* Teknik elemanların çağımızda ne tip bir mücadele vermekte olduğunu söyleyebilir misiniz?

Türkiye'de ve dünyada teknik elemanlar, özgürce sendikalaşma ve örgütlenme mücadelesine aktif olarak katılıyorlar. Bu yönde uluslararası konferanslar toplayarak çeşitli ülkelerdeki deneyimler hakkında bilgi alışverişini yapıyorlar. Gelecek günler için birlikte kararlar alıyorlar.

Geçtiğimiz Nisan ayında 25 milyon bilim adamı, mühendis, idareci, kadro ve teknisyeni temsil eden 42 örgütün temsilcileri İtalya'nın Torino kentinde bir araya geldiler. Konferans, sendikal mücadelede katılan dünya teknik elemanlarının toplumsal durumlarının daha iyi anlaşılması yönünde çalışmalar yaptı. Bilim ve teknolojinin günlük hayata girdiğini, insanların değer yargılarını etkilediğini kabul eden konferans, çağdaş toplumun bilim ve teknolojik gelişmelere sıkıca bağlı olduğunu vurguladı. Kafa ve kol emekçilerinin, bilim ve teknolojiye gelişme düzeyine ayak uydurabilecek gelişmeyi belirleyecek önemli bir etken olduğu açıklandı.

Sunulan tebliğlerde, kapitalist ekonomilerde işverenlerin teknik elemanları kendi değer yargıları ve düşünceleri yönünde kullanma istekleri dile getirildi. Çalışanları bölmek ve onları daha fazla yönetmek için yaratılan sun'li teorilere yer verildi.

Bu görüşlerden hareket edilerek, teknik elemanların isteklerinin gerçekleşmesinin, işçi sınıfıyla yapılacak ortak bir mücadeleden geçtiği belirtildi.

Teknik elemanların güncel sorunlarının, özgürce sendikalaşmak hakkına kavuşmak ve işçi sınıfı ile birlikte sermaye karşısında güçlü olabilmek için örgütlenme olduğunu Torino konferansı dünya kamuoyuna duyurdu. Mücadele yöntemlerini bu genel prensipler ışığında her ülkenin şartlarının belirleyeceğini de ekledi.

* Türkiye'de teknik elemanların ne gibi sorunları vardır; bu mücadeleye nasıl katılmaktadırlar?

Teknik elemanlar grev ve toplu sözleşmeli sendikal hakları için mücadelelerini yıllardır başarı ile sürdürdüler. Bu yolda somut adımlar attılar. Teknik elemanların süredir işçi-memur ayrımları ile çalışanlardan ayrılmak istendi. İktidara gelen hükümetlerin niteliği, çeşitli ekonomik politik buhranlarla işçi-memur kapsamı bir daraltıldı bir genişletildi. İşçi-memur ayrımı bir baskı aracı olarak sürekli gündemin önemli bir maddesini işgal etti.

Bir yan ödeme öyküsü var. Teknik elemanlar verilen yan ödemelerle personel kanunu dışında tatmin edilmek istendi. Amaç teknik elemanlara emeğinin karşılığını vermek değildi. Yan ödemelerle teknik elemanlar arasında ayrıcalık getirmek, haklarını birbirlerinden alır durumla getirilmek istendi. Kapı-kulu yaratma çabaları ile, lütfen olarak veriliyor görüşü yaratıldı. En önemlisi, bu ayrıcalıklar yanında yan ödemeler politik baskı aracı olarak kullanıldı. MC Hükümetinin bakanları müdürliklere yazı yoluyla çok çalışana (!) en üst yan ödeme verileceğini belirttiler. Amirlerinin teveccüh ve takdirlerini kazanmış olan görevlilerin kullanılacak olan takdir hakkını etkileyeceğini özellikle belirttiler. MC'nin yanında olanlara yan ödemeler en üst düzeyde tutuldu, uygulamaya karşı çıkanlara karşı kıyım başladı.

MEK, ANTI-DEMOKRATİK UYGULAMALARA KARŞI ÇIKABİLMEK, EMEKLERİNİN KARŞILIĞINI ÖZGÜRCE, TOPLU SÖZLEŞME İLE ALABİLMEK VE ÜLKE İDARESİNDE SÖZ SAHİBİ OLABİLMEK ÜZERE SENDİKAL HAKLARI İÇİN MÜCADELE VERİYORLAR.

Yurt çıkarlarına aykırı uygulamalara karşı çıkan yurtsever teknik elemanlar kıyım uğradı, sürüldü. İskenderun Demir-Çelik'te, YSE'de toptanışten çıkarılmalar ve sürgünler MC'nin son uygulamaları oldu.

Teknik eleman odaları kanununu değiştirmek, etkisiz duruma getirmek üzere çalışmalar MC'nin gündeminde.

Tüm bu anti-demokratik baskı ve kıyımlar yurtsever çalışanlara uygulanıyor.

Teknik elemanların sermayenin karşısında güçlü olabilmek, anti-demokratik uygulamalara karşı çıkabilmek, emeklerinin karşılığını özgürce, toplu sözleşme ile alabilmek ve ülke idaresinde söz sahibi olabilmek üzere sendikal hakları için mücadele veriyorlar. Bağımsızlık ve demokrasi için çalışanların birliğini savunuyorlar.

Teknik elemanların birliğini sağlamak, birlikte kararlar almak, giderek tüm çalışanların birliğini sağlamak için teknik eleman kurultayları düzenlediler.

* Teknik Eleman Kurultayları hakkında bilgi verir misiniz?

Tüm teknik eleman sorunlarının çözümünde sendikal hakların yattığını bilincinde olarak, teknik elemanların birliğini sağlayıcı bir adım olan teknik eleman kurultayları başlatıldı. Geçen sene yapılan 1. Kurultay bu yönde ilk adım oldu. Sorunları tartıştı. Geçtiğimiz günlerde toplanan 2. Teknik Eleman Kurultayı'nda ise, 150 bin teknik elemanı temsil eden 33 teknik eleman örgütünün birlikte çalışması ile sendikal haklarımız yönünde önemli ilerlemeler kaydedildi.

Yurt düzeyinde toplantılarla sendikal mücadele yayıldı ve güçlendi. 2. Kurultay bu mücadelenin aşaması olarak teknik elemanların doğru ve güçlü örgütlenmesi için şu ilkelere kabul etti.

* Teknik elemanların sendikal haklar mücadelesi, halkımızın ve tüm çalışanların mücadelesinin bir parçasıdır. Bu mücadele bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde soyutlanamaz, tekelci sermayenin egemenliğine karşı anti-faşist, anti-empyralist mücadele ile iç içedir.

* Sendikal haklar mücadelesi bir bütündür. Teknik elemanların birlikteliği mutlaka sağlanmalıdır.

* Örgütlenme, işyeri esasına göre güncel sorunları savunacak şekilde olmalıdır.

* Sendikalaşma işçi sendikalarında olmalıdır. Sendikal haklara sahip olan teknik elemanların işyeri sendikalarında girme mücadelesi verilmelidir.

* Teknik elemanların birliği doğrultusunda bilimsel dünya görüşünün birleştirici rolü unutulmamalıdır.

Getirilen bu öneriler ışığında teknik elemanların örgütlenmesi yolunda çözümler getirildi; teknik elemanların mücadelesini güçlendirecek şu kararlar alındı:

* Teknik elemanların sendikal haklarını elde etme mücadelesi tüm teknik elemanları çatısı altında toplayan demokratik bir kitle örgütünün önderliğinde verilecektir.

* Tüm Teknik Elemanlar Derneği (TÜTED) bu önderliği yüklenilecek nitelikte tek örgüttür.

* TÜTED vereceği mücadelede tüm teknik eleman meslek örgütleriyle desteklenmelidir.

* Türkiye 3. Teknik Eleman Kurultayı TÜTED'in önderliğinde toplanmalıdır.

2. Kurultayın sendikalaşma biçimi ve geniş teknik eleman kitesinin birlikteliğini sağlayan örgütlenme kararı, gelecek dönemdeki mücadelemizi ileriye götürücü niteliktedir. Mutlaka uygulanması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca 2. Kurultay teknik elemanların birlikteliği yanında tüm çalışanların birlikteliğini sağlayıcı önemli adımlar atmıştır.

* İşçi sendikaları ve diğer demokratik örgütler teknik eleman mücadelesini nasıl etkilemiştir?

Teknik elemanlar üretim süreci içindeki yerlerinin giderek işçi sınıfına yaklaşmakta olduğunu, üzerindeki sömürünün sürekli arttığını bilincindedirler. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin bu yaklaşmayı hızlandırdığı ise apaçık ortada. Günümüzde teknik elemanların toplumsal niteliği üzerine yapılan tüm yanlış değerlendirmelere karşı çıkarak işçi sınıfı yanında mücadeleye katılmaktadır. Sendikal mücadelesini işçi sendikaları içinde işçilerle birlikte yürütmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de bu yönde somut uygulamalar mücadelenin doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Teknik elemanların sendikal mücadeleleri işçi sendikalarının desteği ile başarıya ulaşacaktır. Bu destek somut olarak 2. Kurultay'da başlamıştır. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı sendikaların temsilcileri bağımsız sendika temsilcileri teknik elemanları işçi sendikalarında örgütlenmeye çağırmıştır. Sendikal mücadelenin işçi-teknik eleman birliğinin sağlanmasıyla daha güçleneceğini belirtmişlerdir.

Demokratik kitle örgütleri, memurlar, öğretmenler sendikal mücadelenin birlikte verilmesini vurgulamışlar, 2. Kurultay'a bu yönde öneriler getirmişlerdir.

Tüm Çalışanlar Kurultayı'nın ilerde düzenlenmesi için çalışmalar başlanması tüm sendika ve örgütlerce önerilmiş ve desteklenmiştir.

2. Teknik Eleman Kurultayı kararları ışığında, teknik elemanların demokratik kitle örgütleri TÜTED, yurt düzeyinde örgütlenmesini, en küçük birimler olan işyerlerinde örgütlenmesini yaygınlaştıracaktır.

Tüm teknik eleman örgütleri TÜTED içinde bu mücadeleye katılacaktır. Önümüzdeki dönemde örgütlenmiş tüm teknik elemanlara ulaşılacak ve sendikal birliğ verilecektir.

Sendikal haklarımız teknik elemanların bilinçli çabaları ve işçi sınıfının desteği ile zafere ulaşacaktır.